

Hüljatud

VANEMUISE TEATER
koostöös
CAMERON MACKINTOSHIGA
esitleb uut lavaversiooni
BOUBLIL'I ja SCHÖNBERGI
muusikalist

THEATRE VANEMUINE
by arrangement with
CAMERON MACKINTOSH
presents
a new production of
BOUBLIL and SCHÖNBERG'S

Hüljatud

Les Misérables

Põhineb VICTOR HUGO romaanil / Based on a novel by VICTOR HUGO

Muusika / Music by CLAUDE-MICHEL SCHÖNBERG

Laulusõnad / Lyrics by HERBERT KRETZMER

Originaaltekst prantsuse keeles / Original French text by
ALAIN BOUBLIL ja/and JEAN-MARC NATEL

Täiendavad tekstid / Addition material by JAMES FENTON

Originaali kohandanud ja lavale seadnud / Adapted and originally
directed by TREVOR NUNN ja/and JOHN CAIRD

Orkestratsioonid / Orchestrations by JOHN CAMERON

Täiendavad/uuendatud orkestratsioonid / Additional orchestrations
CHRISTOPHER JAHNKE, STEPHEN METCALFE ja/and STEPHEN BROOKER

Muusikal / Musical

Hüljatud / Les Misérables

Lavastaja / Directed by

SAMUEL HARJANNE (Soome / Finland)

Muusikajuht / Musical supervision by

MARTIN SILDOS

Dirigent / Conductor

TAAVI KULL

Kunstnik / Scene and costumes designed by

KARMO MENDE

Koreograaf / Choreographed by

GUNILLA OLSSON (Rootsi / Sweden)

Valguskunstnik / Lighting designed by

PETRI TUHKANEN (Soome / Finland)

Helirežissöör / Sound designed by

TOOMAS PAIDRA

Repetiitor / Repetitor

RITA DOLGIHH

Kontsertmeistrid / Rehearsal pianists

ELE SONN, KATRIN NUUME

Koormeister / Chorus master

PIRET TALTS

Laste ettevalmistus / Children's vocal coaches

KATRIN NUUME, ELE SONN

Inspitsient / Stage manager

MEELIS HANSING

Lavastaja kunstiline assistent / Assistant to the director

BIRGIT LANDBERG

Produtsent / Producer

MARIKA GOLDMAN

Tõlge / Translation

KIRKE KANGRO, VILLU KANGUR, TÕNU OJA, LEELO TUNGAL

Esietendus 25. novembril 2017 Vanemuise suures majas

Premiere on November 25, 2017 in the Grand Building of the Vanemuine Theatre

Osatäitjad / Cast

Jean Valjean — MIKK SAAR / KOIT TOOME
Javert — MARKO MATVERE / TAMAR NUGIS
Fantine — ELE MILLISTFER / NELE-LIIS VAIKSOO
Cosette — MARIA LISTRA / ELIZABETH PAAVEL
Marius — KAAREL TARGO (Must Kast)
Eponine — KÄRT ANTON / HEDI MAAROOS
Enjolras, Bamatabois — RASMUS KULL / IMRE ÕUNAPUU (Rakvere Teater)
Madame Thénardier — HELEN HANSBERG / KAIRE VILGATS
Monsieur Thénardier — HANNES KALJUJÄRV / LAURI LIIV
Gavroche — HANNES HANIMÄGI / MAIRO LIBBA
Väike Eponine — RENELI HUSU / SOFIJA SELIVANOVA
Väike Cosette — LOORE ALL / KATRI KADE
Piiskop, Courferac — GERMAN GHOLAMI
Combeferre — ROLF ROOSALU
Montparnasse, tudeng — RUUDO VAHER
Feuilly — NORMAN SALUMÄE
Joly — MATIS MERILAIN
Grantaire — MIHKEL TIKERPALU
Lesgles — OLIVER TIMMUSK
Jean Prouvaire — EGON LAANESOO
Fauchevelant — RAINER AARSALU
Mayor Domo, kupeldaja — ALO KURVITS
Vale Valjean, Claquesous — ARTUR NAGEL

Vanemuise ooperikoor / Vanemuine opera choir
Vanemuise Sümfooniaorkester / Vanemuine Symphony Orchestra
Bänd / Band

Muusikali „Les Misérables” litsents kuulub Music Theatre International’ ile (MTI) koostöös
CAMERON MACKINTOSH LTD-ga / „Les Misérables“ is licenced by Music Theatre International (MTI)
by arrangement with CAMERON MACKINTOSH LTD.

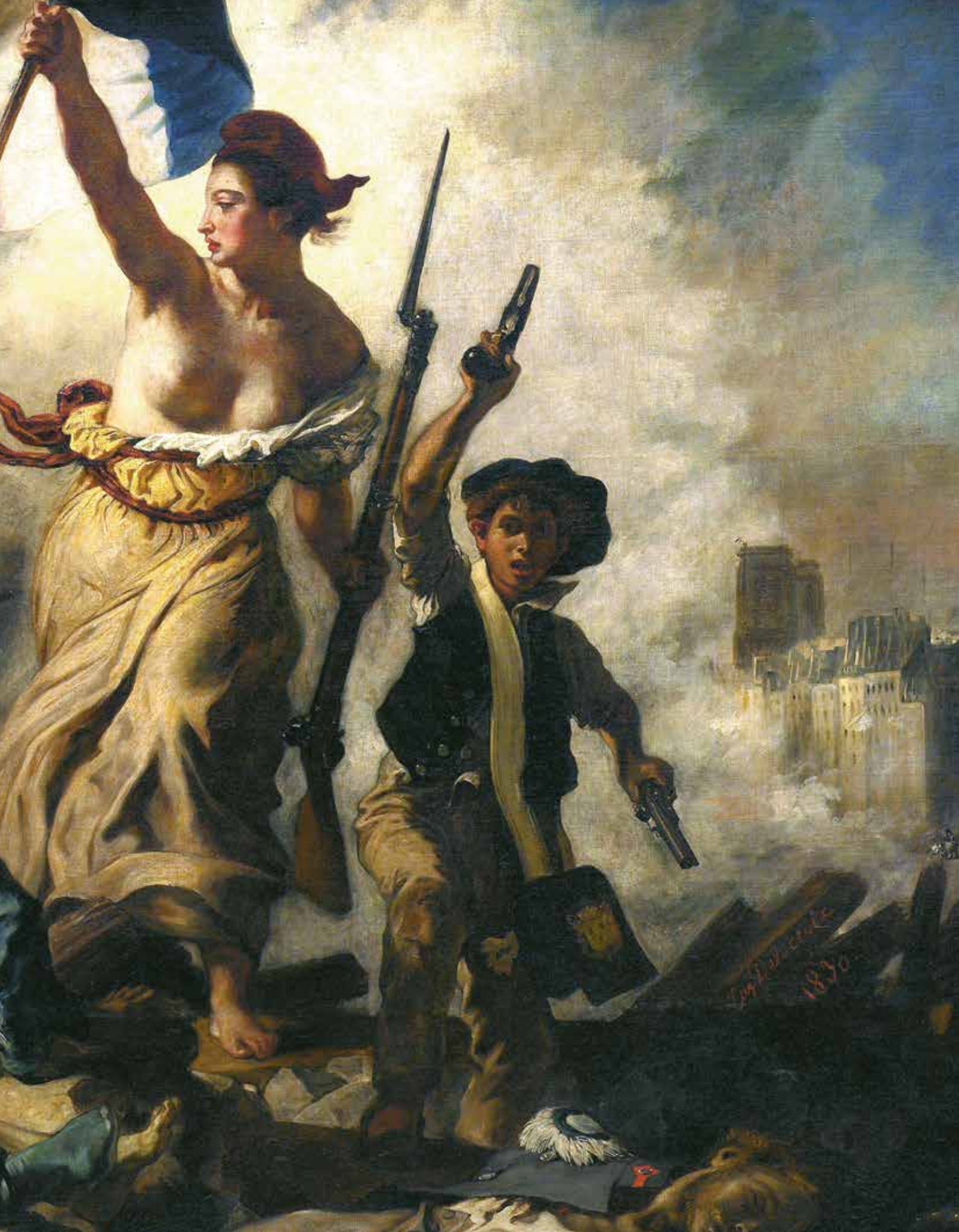

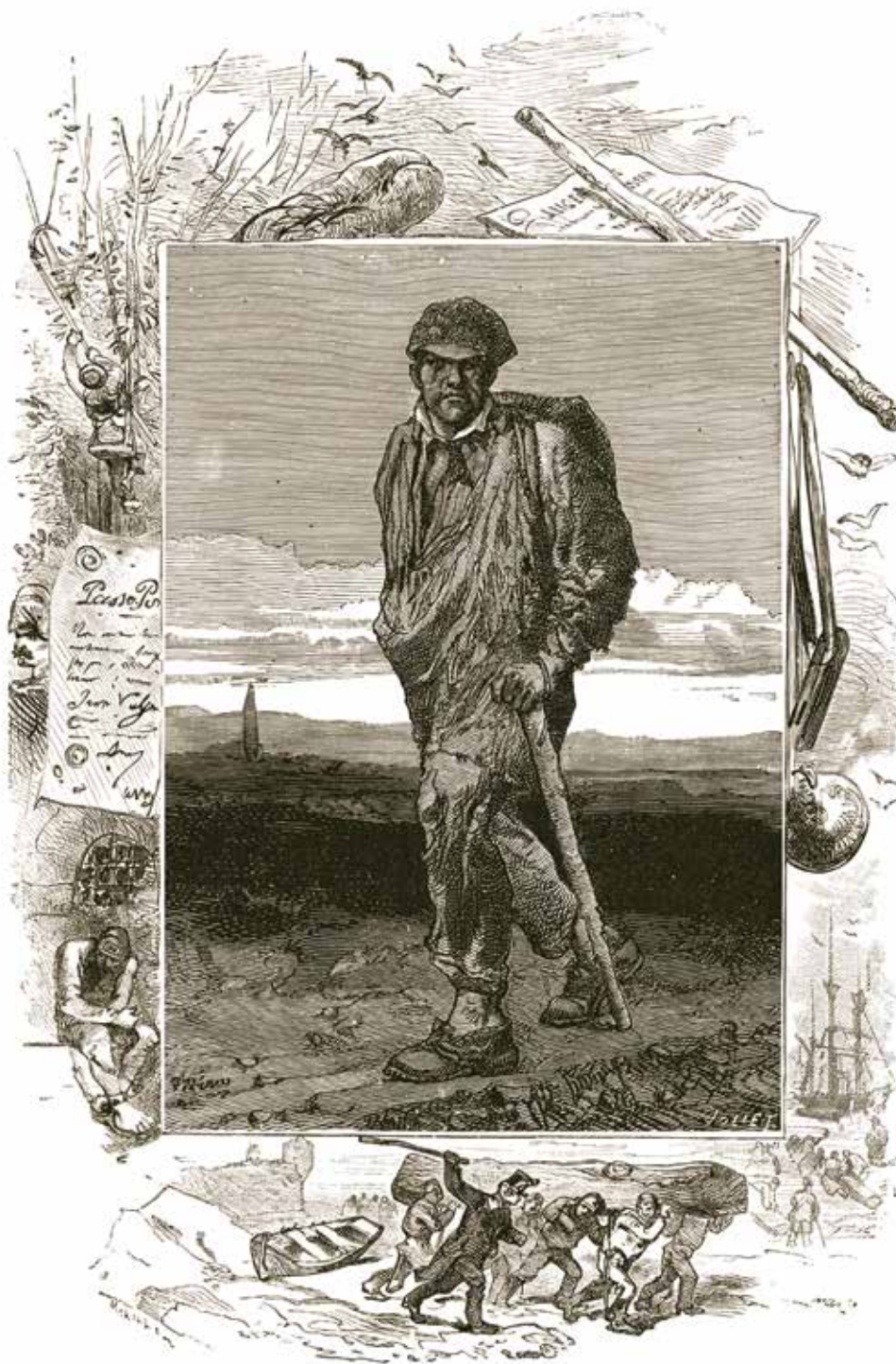
„Vabadus viib rahva barrikaadidele” (*La Liberté guidant le peuple*) on prantsuse romantistliku maalikunstniku **Eugène Delacroix** 1830. aasta Juulirevolutsioonile pühendatud maal. Selle ülestõusuga kukutati Prantsuse kuningas Charles X.

„Kindral Lamarque on surnud!” Jean Maximilien Lamarque'i surm viis revolutsionäärid barrikaadidele. Ülestõus 5. ja 6. juunil 1832 (mida on kirjeldatud romaanis „Hüljatud”) oli viimane 1830. aasta Juulirevolutsiooniga seotud avalik mäss.

„Liberty Leading the People” (*La Liberté guidant le peuple*) is a painting by French Romantic artist **Eugène Delacroix** commemorating the July Revolution of 1830, which toppled King Charles X of France.

The death of Jean Maximilien Lamarque was a spark shortly before the revolutionaries rose to their barricades. The rebellion on 5 and 6 June 1832 (the rebellion in novel *Les Misérables*) was the last outbreak of violence linked with the July Revolution of 1830.

JEAN VALJEAN.

„Hüljatud” on lugu inimlikkusest

Lugesin just hiljuti artiklit empaatiast ja selles viidatud uuringu tulemuste kohaselt kuuluvad nii Soome kui ka Eesti esimese kuue hulka riikide seas, kus empaatiast jääb vajaka. Soomlasena oli mul kurb seda lugeda. Mis muudab meid vähem empaatiliseks? Kas meie inimlikkusega on midagi juhtunud?

Oxfordi veebisõnastikus määratletakse empaatiat kui „võimet mõista ja osa saada teise inimese tunnetest“.

Victor Hugo kirjutas romaani „Hüljatud“ 1860. aastate Prantsusmaal. Empaatiat mängib romaanis väga olulist rolli ja just seda iseloomuomadust on praegu Euroopas vaja rohkem kui kunagi varem. Pögenikekriis on viimase paari aasta vältel raputanud Euroopa Liitu ning näib, et paljud eurooplased on pettunud ja muutuse ootel. Väga lihtne on sellises olukorras end ohustatuna tunda – olgu oht siis finantsilist laadi või turvalisusega seotud. Samas tunnen, et oleme kaotamas võimet mõista sellist traagilist olukorda teisest, praegusel juhul pagulaste vaatenurgast. Nende vaatenurgast, kes on jätnud maha oma kodu, elu, perekonna ja sõbrad ... Umbes seda kõike koges ka Jean Valjean vangis olles. Ta kaotas kõik.

„Hüljatutes“ asuvad noored inimesed barrikaadidele võitlema. Nad ohverdavad oma elud lootuses, et vaeseid ja unustatud ootab ees parem tulevik. Tänapäeval asuvad barrikaadidele organisatsioonid, kes võtavad seisukoha ja võitlevad nende eest, kelle hääl jääks muidu kuuldamatuks. Nii nagu ikka, saame vaadata asju eri vaatenurgast ning võrrelda „Hüljatute“ vägivaldset revolutsiooni näiteks hiljutiste konfliktidega Hispaanias ja Ukrainas. Olles patsifist, ei aktsepteeri ma iial mitte mingisugust vägivalda. Sellegipoolest tean, et kõik need vabadusvõitlejad võitlevad parema tuleviku nimel – tuleviku nimel, mis on helgem, justnagu arvasid inimesed barrikaadidel.

Selleks et olla valmis parema tuleviku nimel riskima enda eluga, pead asjasse suhtuma suure kirega.

Ja see tõstatab igasuguseid küsimusi. Mis on hea? Mis on halb? Mis on õige? Mis on vale? Kas nende vahel on tõesti nii suur vahe? Piir hea ja halva vahel on õhkõrn. Kui vaatame näiteks mõningaid Disney-lugude pahalasi, siis nemad näiteks ei arva kunagi, et nad on halvad. Nad usuvad, et käituvad õigesti ja et see on ainus viis, kuidas edasi minna. Paljud „Hüljatute“ tegelasedki mõtlevad nii, eeskätt Jean Valjean ja Javert, kes mõlemad püüavad leida valikutes tasakaalu. Mõlemad püüavad käituda õigesti, ilma et suudaksid lõpuni mõista teise inimese valikute tagamaid.

Empaatiat on see, mida vajame. Me ei pea nõustuma sellega, mida teised arvavad või mõtlevad, aga peaksime püüdma neid mõista. See teebki meist inimesed. Just nii oleme inimlikud.

1815. aasta Euroopa on väga erinev 2017. aasta omast, aga „Hüljatute“ lugu on praegu samavõrd aktuaalne kui toona – kui mitte veelgi aktuaalsem.

Samuel Harjanne

Lavastaja

“Les Misérables” is a story about humanity

Just recently I read an article about empathy, and according to the results of a survey it referred to, both Finland and Estonia rank in the top six countries that lack a sense of empathy. As a Finnish man, it made me so sad to read this. What makes us less empathetic? Has something happened to our humanity?

Empathy is defined as “the ability to understand and share the feelings of another” by the Oxford Dictionary.

Victor Hugo wrote *Les Misérables* in 1860s France. Empathy plays a major part in his novel, and this human quality is needed more than ever in Europe today. The refugee crisis has been shaking up the European Union for the past few years, and it seems many Europeans are frustrated and looking for change. It is quite easy for people to feel threatened by the situation, whether it’s a financial threat or related to safety. At the same time, I feel we are losing our ability to understand this tragic situation from the other point of view – in this case, that of the refugees. Abandoning their homes, lives, families, friends... Pretty much all of that happened to Jean Valjean when he was imprisoned. He lost everything.

In *Les Misérables*, young people take to the barricades, sacrificing their own lives in the hope of a better future for the poor and forgotten. Today those who take to the barricades are organisations who make a stand and fight for those whose voices won’t otherwise be heard. As always, we can look at things from different viewpoints and compare the violent revolution of *Les Misérables* to the recent conflicts in Spain or Ukraine, for example. As a pacifist, I never accept violence of any kind. Nevertheless, all of these freedom fighters are fighting for a better future: a future they think will be brighter, just like those on the barricades. It takes strong feelings to be willing to risk your own life for the greater good.

This raises all manner of questions. What is good? What is bad? What is right? What is wrong? Is there really such a big difference between them? There is a fine line between good and bad. If we look at certain Disney villains, for example, these characters never think they are bad. They believe they are doing the right thing, and that it is the only way to go on. Many characters in *Les Misérables* feel like this, especially Jean Valjean and Javert, who are striking a balance between these questions. Both are trying to do the right thing, without being fully capable of understanding the choices of the other.

What we need is empathy. Although we do not have to agree with what others think or feel, we should try to understand them. That is what makes us human beings. That is what it is to be humane.

The differences in Europe between 1815 and 2017 are enormous, but this story is as current today as it was then – if not more so.

Samuel Harjanne

Director

Sisukokkuvõte

ESIMENE VAATUS

PROLOOG: 1815, DIGNE

Pärast 20-aastast sunnitööd avastab Jean Valjean, et talle vabaduse andnud leheke teeb temast ühiskonna heidiku. Teda kohtleb lahkelt ainult Digne piiskop, kuid karmide vangistusaastate jooksul kibestunud ja kalgistunud Valjean vastab tema lahkusele lauahõbeda varastamisega. Politsei saab Valjeani kätte ning viib ta vaimuliku juurde tagasi. Seal valetab piiskop aga Valjeani jahmatuseks politseinikele, et meest päästa. Sellest hetkest alates otsustab Valjean oma elu puhtalt lehelst alustada.

1823, MONTREUIL-SUR-MER

Möödunud on kaheksa aastat. Oma tingimisi karistust rikkunud Valjean on võtnud endale valenime Monsieur Madeleine ning temast on saanud tehaseomanik ja linnapea. Ühel tema töotajal, Fantine'il, on salajane abieluväline laps. Teised naised saavad sellest teada ja nõuavad tema vallandamist.

Fantine, kes vajab raha, et oma tütrele ravimeid osta, müüb enda taskukella ja juuksed ning hakkab prostituudiks. Täielikku alandusse vajunud naisel tekib tüli võimaliku kliendiga. Politseinik Javert on teda juba vangimajja viimas, kui saabub linnapea Madeleine ja nõuab, et Fantine viidaks hoopis haiglasse.

Seejärel päästab linnapea vankri alla jäänud mehe. Javert'ile meenub Jean Valjeani, vangi 20605 üleiniimlik jõud. Pögenik on tema sõnul on taas kinni püütud. Valjean ei suuda seepeale taluda teadmist, et vanglasse on sattunud süütu inimene, ning avaldab Javert'ile oma tegeliku isiku.

Haiglas lubab Valjean surevale Fantine'ile, et leiab tolle tütre Cosette'i ja hoolitseb tema eest. Javert saabub meest arreteerima, kuid Valjean põgeneb.

1823, MONTFERMEIL

Cosette elab Thénardieride juures, kes kohtlevad teda halvasti ja samal ajal poputavad enda tütart Eponine'i. Valjean maksab Thénardieridele, et nad lubaksid tal viia Cosette'i nende juurest ära Pariisi.

1832, PARIIS

Üheksa aastat hiljem on linnas tekkinud rahutused, sest võimult on langemas populaarne kindral Lamarque – viimane mees valitsuses, kes vaestest vähegi hoolib. Jean Valjean ja Cosette satuvad Thénardieri ja tema naise juhitud tänavajõugu teele. Neid satub päästma Javert, kes ei tunne Valjeani kuni tolle lahkumiseni ära.

Thénardieride tütar Eponine nõustub vastumeelselt aitama tudeng Mariusel Cosette'i leida, kuigi on noormehesse salamisi ise armunud.

Uudis kindral Lamarque'i surmast levib kõikjal linnas ja rühm poliitiliselt meelestatud üliõpilasi saabub tänavatele, et inimesi revolutsioonile ärgitada.

Cosette'i mõtteid loeb tema armastatu Marius. Eponine toob Mariuse Cosette'i juurde ega lase oma isa jõugul Valjeani maja tühjaks röövida. Valjean on veendunud, et Javert on maja juures, ning teatab Cosette'ile, et nad peavad riigist põgenema.

TEINE VAATUS

Tudengid valmistuvad barrikaadi rajama. Marius märkab, et ülestõusuga on liitunud ka Eponine ja sunnib teda lahkuma, andes talle kaasa Cosette'ile mõeldud kirja. Kiri jõuab Valjeani kätte. Eponine otsustab ühineda oma armastatuga barrikaadil.

Barrikaad valmib ja revolutsionäärid keelduvad sõjaväe ähvardusele allumast. Politsei spioon Javert paljastatakse. Eponine püüab barrikaadile naasta, kuid ta tapetakse.

Valjean saabub Mariust otsides barrikaadi juurde. Talle antakse võimalus Javert tappa, aga Valjean otsustab ta vabaks lasta. Üliõpilased jäävad ööseks barrikaadile ja öö vaikuses palub Valjean Jumalat, et too Mariuse päästaks. Mässulised tapetakse järgmisel päeval.

Valjean põgeneb teadvusetu Mariusega Pariisi kloaaki. Pärast kohtumist mässuliste laipade kallal marodööritseva Thénardieriga ristuvad ta teed taas kord ka Javertiga. Valjean palub politseinikult rohkem aega, et ta saaks nooruki haiglasse toimetada. Javert laseb Valjeanil minna ning tapab end, sest Valjeani halastus on purustanud tema paindumatu õiglustunde.

Marius paraneb Cosette'i hoole all, teadmata, kes ta päästis. Valjean räägib talle oma minevikust ja teatab, et peab lahkuma.

Mariuse ja Cosette'i pulmas üritavad Thénardierid Mariust santažeerida. Härra Thénardier ütleb, et Cosette'i „isa“ on mõrvar ning näitab selle tõestuseks sõrmust, mille ta varastas laibalt pärast barrikaadi langemist. Sõrmus kuulub aga Mariusele, kes mõistab, et Valjean oligi tema päästja tol õöl. Marius ja Cosette lähevad Valjeani juurde, kus naine kuuleb esimest korda oma lapsepõlve lugu. Seejärel vana mees sureb.

Synopsis

ACT ONE

PROLOGUE: 1815, DIGNE

After 20 years on the chain gang, Jean Valjean finds that the ticket-of-leave he must display condemns him to be an outcast. Only the Bishop of Digne treats him kindly and Valjean, embittered by years of hardship, repays him by stealing some silver. Valjean is caught and brought back by the police and is astonished when the Bishop lies to the police to save him. Valjean decides to start his life anew.

1823, MONTREUIL-SUR-MER

Eight years have passed and Valjean, having broken his parole and changed his name to Monsieur Madeleine, has become a factory owner and Mayor. One of his workers, Fantine, has a secret illegitimate child. When the other women discover this, they demand her dismissal.

Desperate for money to pay for medicines for her daughter, Fantine sells her locket, her hair, and then joins the whores in selling herself. Utterly degraded, she gets into a fight with a prospective customer and is about to be taken to prison by Javert when 'The Mayor' arrives and demands she be taken to hospital instead.

The Mayor then rescues a man pinned beneath a cart. Javert is reminded of the abnormal strength of convict 20605 Jean Valjean, who, he says, has just been recaptured. Valjean, unable to see an innocent man go to prison, confesses that he is prisoner 20605.

At the hospital, Valjean promises the dying Fantine to find and look after her daughter Cosette. Javert arrives to arrest him, but Valjean escapes.

1823, MONTFERMEIL

Cosette has been lodged with the Thénardiens, who horribly abuse her while indulging their own daughter, Eponine. Valjean pays the Thénardiens to let him take her away to Paris.

1832, PARIS

Nine years later, there is unrest in the city because of the likely demise of the popular leader General Lamarque, the only man left in the government who shows any feeling for the poor. A street-gang led by Thénardier and his wife sets upon Jean Valjean and Cosette. They are rescued by Javert, who does not recognise Valjean until he has gone.

The Thénardiens' daughter Eponine, who is secretly in love with the student Marius, reluctantly agrees to help him find Cosette, with whom he has fallen in love.

News of General Lamarque's death circulates in the city and a group of politically-minded students stream out into the streets to whip up support for a revolution.

Cosette is consumed by thoughts of Marius, with whom she has fallen in love. Eponine brings Marius to Cosette and then prevents an attempt by her father's gang to rob Valjean's house. Valjean, convinced it was Javert lurking outside his house, tells Cosette they must prepare to flee the country.

ACT TWO

The students prepare to build the barricade. Marius, noticing that Eponine has joined the insurrection, sends her away with a letter to Cosette, which is intercepted by Valjean. Eponine decides to rejoin her love at the barricade.

The barricade is built and the revolutionaries defy an army warning to give up or die. Javert is exposed as a police spy. In trying to return to the barricade, Eponine is killed.

Valjean arrives at the barricade in search of Marius. He is given the chance to kill Javert but instead lets him go. The students settle down for a night on the barricade and, in the quiet of the night, Valjean prays to God to save Marius. The next day the rebels are all killed.

Valjean escapes into the sewers with the unconscious Marius. After meeting Thénardier, who is robbing the corpses of the rebels, he comes across Javert once more. He pleads for time to deliver the young man to hospital. Javert lets Valjean go and, his unbending principles of justice having been shattered by Valjean's own mercy, he kills himself.

Unaware of the identity of his rescuer, Marius recovers in Cosette's care. Valjean confesses the truth of his past to Marius and insists he must go away.

At Marius and Cosette's wedding, the Thénardiens try to blackmail Marius. Thénardier says Cosette's 'father' is a murderer and as proof produces a ring which he stole from the corpse the night the barricade fell. It is Marius's own ring and he realises it was Valjean who rescued him that night. He and Cosette go to Valjean where Cosette learns for the first time of her own history before the old man dies.

Victor Hugo

on Prantsuse romantismi suurkuju

Ta sündis 26. veebruaril 1802 Besançonis linnas Prantsusmaal Sophie Trébuhe ja Joseph-Léopold-Sigisbert Hugo perre. Tema isa oli sõjaväeohvitser, kes teenis hiljem kindralina Napoleoni teenistuses. Victor Hugo kirjanikukarjäär sai alguse pärast advokaadiks õppimist. Mehest, kelle ulatuslik looming valmis Pariisis, Brüsselis ja Kanalisaartel, sai üks oma aja tähtsamaid Prantsuse romantismi poeete, romaanikirjanikke ja dramaturge. Hugo suri 22. mail 1885 Pariisis.

Victor Hugo oli tõepoolest see nimi, mille ümber romantismi vabadusvõitlus kõige metsikumalt möllas. See mees ise oli ka kahtlemata kõigi aegade kõige jõulisemaid võitluseloo. Nagu pea kogu ta elu oli ühesoodne sõda ühes või teises suunas, nii sai ka tema luuletoodang võitluse kirest oma täiuslikuma ja mõjuvama värvingu.

Juba Victor-Marie Hugo varaseim noorus kulus täielikult sõjakate tähtede all. Ta sündis Besançonis kindlustatud ordulinnakeses, kus tema isa Joseph-Leopold-Sigismund Hugo, revolutsiooni ja Napoleoni paljukogenud sõjakaru, juhtus siis olema pataljoniülema. /.../ Maailma tulles oli Victor nii nõrk ja kääbuslik, et arvati ta surevat, ning ema suutis ta ainult kõige hoolikama hoiuga päästa elule. Kuid sellest hoolimata pidi ta juba kuue nädala vanusena minema oma esimesele teekonnale Marseilles'sse ja sealt mõne aja pärast Korsikale ja Elba saarele. Sest Napoleoni sõdade tormilained paiskasid ta perekonda ja teda ühes sellega ühest maast teise, põhjast lõuna, idast läände (J. V. Lehtonen „Victor Hugo“, tlk. Fr.Tuglas 1929)

„Jumalaema kiriku kellamees”

Victor Hugo õppis aastail 1815–1818 õigusteadust, kuid ei pühendunud juristitööle tegelikult kunagi. Ema õhutusel asus Hugo hoopis kirjanikuteele. Ta asutas ajakirja „Conservateur Litteraire“, kus avaldas enda luuletusi ja sõprade kirjatöid. Tema ema suri 1821. aastal. Samal aastal abiellus Hugo Adèle Foucheriga ning avaldas oma esimese luulekogu pealkirjaga „Odes et poésies diverses“. Tema esikromaan jõudis avalikkuse ette 1823. aastal ja peagi järgnes sellele mitu näidendit.

Hugo ainulaadne romantismisuund arenes välja tema karjääri esimesel kümnendil.

1831. aastal avaldas ta ühe oma tänini tuntuima teose „Jumalaema kiriku kellamees“ („Notre-Dame de Paris“). Keskaegse sündmustikuga romaanis kritiseeritakse karmilt ühiskonda, mis alandab ja tõrjub küürakat Quasimodot. See oli Hugo seni kõige tunnustatum teos, mis sillutas tee tema järgmistele poliitilise alatooniga kirjatöödele.

Esmeralda ema, õnnetu lõbutüdruk, on mõnes suhtes „Hüljatute“ Fantine’i selge algvisand. Temagi armastab sõnulkirjeldamatult oma tütart, kelle on kaotanud juba lapsena ja keda ta on siis paljude aastate jooksul oma armetus koopas teadmata neednud ja vihanud, et teda siis tagasi saada alles viimasel hetkel ning näha tema kohutavat surma.

/.../ „Jumalaema kirik Pariisis“ on Walter Scotti mõju kõige väljapaistvamaid tooteid, prantsuse ajaloolise romaani lühikeses õitsengus. See mõju avaldub lopsakas ja elavas kahekõnes, jõulises aja ja koha koloriidis ning niisama jõulises, juba endisestajast Victor Hugo tehnikasse kuuluvast inetu ja kauni, groteskse ning üleva segus, isegi mõningais üksikasjus. /.../ Jõulised nägemused, umbropsu, enamasti liialdav iseloomukujutus, kunstlik, peamiselt järskudele kontrastidele rajanev intriig, tühjendamatu sõnahõlpus, ilmne alamate kihtide soosing ja kõige vahel lõõvad mõtted ning tõhusad stseenid osutavad, et seegi romaan on „Lossikrahvide“, „Sajandite legendi“ ja „Hüljatute“ autori kirjutatud. (J. V. Lehtonen „Victor Hugo“, tlk. Fr.Tuglas 1929)

„Hüljatud”

1840. aastateks oli viljaka sulega Hugo üks Prantsusmaa hinnatumaid kirjanikke. 1841 valiti ta Prantsuse Akadeemia liikmeks ja esitati parlamendi ülemkoja kandidaadiks. Kaks aastat hiljem uppus ta tütar koos abikaasaga õnnetult ning seejärel loobus Hugo ajutiselt oma teoste avaldamisest. Samal ajal asus ta aga vaikselt kirja panema lugu, millest hiljem sai romaan „Hüljatud“.

Victor Hugo oli alanud oma teose juba 1847. a paigu ja siis oli selle nimeks „Piiskopi käsikiri“. See kirjutamist harrastav piiskop Myriel oli omakord reaalne isik, Charles de Miollis, kes oli 1815. a paigu olnud Digne’i piiskopiks ja kellest Victor Hugo oli palju kuulnud, seltsides ta venna perekonnaga Pariisis. Kui autor hiljem oma romaani jätkas, siis oli ta sunnitud ka piiskopi kuju oma muutunud vaadete kohaselt muutma. Tal oli võimatu hakata pärast 1851. aastat idealiseerima kedagi õigeusklikku vaimulikku meest, ja sellepärast andis ta oma piiskopile hugoliselt-panteistliku, kogu loodust ja inimkonda sügavalt haletseva ning armastava, painduvaid usureegleid põlgava ilmavaate, kõrvaldas temast üldse kõik kirikliku värvingu ja tegi talt ainult kõige meeldivama ning eelarvamusvabama pühimuse. Kohe „Hüljatute“ algosa ilmunise järele avaldas piiskopi vennapoeg ajalehis valju protesti Victor Hugo teguviisi vastu, et see oli täiesti rojalistlikust kirikuvürstist teinud enam või vähem vabariiklase, hoopis põhjendamatu kōnelnud ta ebakiriklikust usukäsitlusest ja niisama ta kergemeelsest noorusest ning abielust.

Ka see galeerivang, kelle pühimus-piiskopi piiramatu headus pöörab meelega paranduse okkalisele teele, on omalkombel tõelisusest võetud. Victor Hugo oli nimelt kuulnud ühest vabastatud vangist, kes raius maantee kive ja elatas oma vähese teenistusega mahajäetud lapsi. Nüüd andis ta romaanis selle inimsõbraliku vangi hoole alla selle langenud naise tütre, kelle ta ise 1841 oli vabastanud politsei käest. Talt endast sai Marius, see kaunis noormees, kes takistusist hoolimata armastab seda senise galeerivangi isalikult hoitud ilusat neitsit Cosette’i. /.../ Victor Hugo ongi „Hüljatuisse“ mahutanud rohkem tõelisusest otsitud piirjooni ja isikuid ning omi elamusi, meeolusid ja mõtteid kui ühessegi teise romaani: see on otsekui Üheksateistkümnenda Sajandi Legend Victor Hugo eluloona.

Autor jätkab „Hüljatuis“ ikka suurema jõuga seda ülesannet, millele oli ta juba nii varakult truudust vandunud. Ta kaitseb ühiskonna halvaks pandud ja allatallatud liikmeid egoistlike selle maailma vägevate vastu ja nõuab ägedalt rahvale valgust ja haridust. /.../ Põhjendatult arvabki Tolstoi „Hüljatud sellise hea kunsti hulka, mis õpetab armastama kannatavat inimest. (J. V. Lehtonen „Victor Hugo“, tlk. Fr.Tuglas 1929)

Pärast 1851. aasta riigipööret põgenes Hugo Brüsselisse. Kuni Prantsusmaale naasmiseni 1870. aastal elas ta Brüsselis ja Suurbritannias. Hugo tol perioodil avaldatud looming sisaldab kibedat sarkasmi ja raevukat ühiskonnakriitikat. Samas vaimus on loodud ka romaan „Hüljatud“, mis jõudis avalikkuse ette alles 1862. aastal. Seda raamatut saatis Euroopas ja Ameerika ühendriikides kohe edu. Hiljem lavamuusikali ja filmina taasloodud „Hüljatud“ on siiani üks 19. sajandi tuntumaid teoseid.

„Hüljatud“ on üldtervikuna suurepärane, rohkearvuliselt üksikosi geniaalne ja aateliselt sisult äratav romaan. Ta avaldati korraga kümnes Euroopa ja Ameerika suurlinnas, ning süüdistades Victor Hugod ta piiritu ahnuse pärast väitis kord keegi sõnuvalimatu piiskop, et autor olla teeninud selle „lõila raamatuga“ pool miljonit franki. (J. V. Lehtonen „Victor Hugo“, tlk. Fr.Tuglas 1929)

Surm ja pärand

Hugo naasmine Prantsusmaale 1870. aastal oli kui vabariigi võidukäigu sümbol, kuid tema elu lõpuaeg oli tegelikult üsna kurb. Aastail 1871–1873 kaotas ta kaks poega. Tema hilisem looming oli varasemast süngem ning keskendus Jumala, Saatana ja surma teemadele.

1878 tekkis Hugol aju verevarustuse häire. Hugo ja tema armuke Juliette veetsid oma viimased eluaastad Pariisis. 1882 pandi kirjaniku 80. sünnipäeva puhul tema kodutänavale nimeks Avenue Victor Hugo. Juliette suri aasta hiljem ja Victor Hugo lahkus elavate seast 22. mail 1885. Talle korraldati kangelase matused. Enne Panthéoni mausoleumi jõudmist seisis tema kirst Triumfikaare all, kus rahvas sai talle viimast korda austust avaldada.

Matus võttis võidu kõigilt seniselt auavalduselt. Ta surnukeha asetati 31. mail Napoleoni Võiduvärava alla ja lõpmatu inimhulk voolas tast mööda. Järgmisel kaunil päikesepaistesel päeval viidi siis kirjaniku maine põrm vaeste surnuvankril Pantheoni, sest Victor Hugo oli testamendis määranud 50 000 franki Pariisi vaestele ja ühtlasi palunud, et ta viidaks hauda nende vankril – millist palvet on nimetatud ta viimaseks ja vahest suurimaks kontrastide taotluseks, kuna on oletatud, et tal jäi vähemalt seitse miljonit varandust järele. (J. V. Lehtonen „Victor Hugo“, tlk. Fr.Tuglas 1929)

Hugo on tänini üks Prantsuse kirjanduse suurkujusid. Prantsuse lugejad hindavad eelkõige tema luuleteoseid, kuid inglise keelt kõnelevates maades tuntakse teda pigem romaanikirjanikuna.

Victor Hugo oligi kahtlemata 19. sajandi prantsuse vaimuelu kõige kesksmaid nähtusi. Juba tema suur toodang, mis täielikult kogutuna käsitab vahest 70-80 tugevat köidet ja mille levimine oli haruldaselt suur, pidas publiku tähelepanu lakkamata elevil. Teiselt poolt sundis taas tema esinemise ja sõnakunsti metsik jõud kõige osavõtmatumaidki otsustama, kuidas nad suhtuvad tema mõtetesse: kas astuvad ta vaimustatud imetlejate või pilkavate vaenlaste kilda. Tema nimi oli lipuks, mille ümber ragises halastamatu võitlus kord kirjanduslike põhimõtete, kord üldiste vabadusideaalide, kord üksikute isikute esindatud riigikorra pärast. Selle lipu all marssis Victor Hugo kogu oma turjaka jõuga, lõi oma luuletrummil küll võrdlemisi ühetoonilist, kuid seda ägedamat ja äratavat viisitakti ega vaadanud kord jub teele minnes taha, kas talle järgnes suur või väike salk, - ta polnud asjata maailma sõjakaima rahva ja lisaks veel Napoleoni sõjakaru poeg. (J. V. Lehtonen „Victor Hugo“, tlk. Fr.Tuglas 1929)

Victor Hugo is a celebrated French Romantic author best known for his poetry and his novels, including „Les Misérables“.

Victor Hugo was born on February 26, 1802, in Besançon, France. After training as a lawyer, Hugo embarked on the literary career. He became one of the most important French Romantic poets, novelists and dramatists of his time, having assembled a massive body of work while living in Paris, Brussels and the Channel Islands. Hugo died on May 22, 1885, in Paris.

Early Life

Victor-Marie Hugo was born in Besançon, France, on February 26, 1802, to mother Sophie Trébuché and father Joseph-Léopold-Sigisbert Hugo. His father was a military officer who later served as a general under Napoleon.

„The Hunchback of Notre Dame“

Victor Hugo studied law between 1815 and 1818, though he never committed himself to legal practice. Encouraged by his mother, Hugo embarked on a career in literature. He founded the *Conservateur Littéraire*, a journal in which he published his own poetry and the work of his friends. His mother died in 1821. The same year, Hugo married Adèle Foucher and published his first book of poetry, *Odes et poésies diverses*. His first novel was published in 1823, followed by a number of plays.

Hugo's innovative brand of Romanticism developed over the first decade of his career.

In 1831, he published one of his most enduring works, „Notre-Dame de Paris“ (The Hunchback of Notre Dame). Set in the medieval period, the novel presents a harsh criticism of the society that degrades and shuns the hunchback Quasimodo. This was Hugo's most celebrated work to date, and paved the way for his subsequent political writing.

„Les Misérables“

A prolific writer, Hugo was established as one of the most celebrated literary figures in France by the 1840s.

In 1841, he was elected to the French Academy and nominated for the Chamber of Peers. He stepped back from publishing his work following the accidental drowning of his daughter and her husband in 1843. In private, he began work on a piece of writing that would become „Les Misérables“.

Hugo fled to Brussels following a coup in 1851. He lived in Brussels and in Britain until his return to France in 1870. Much of the work that Hugo published during this period conveys biting sarcasm and fierce social criticism. Among these works is the novel „Les Misérables“, which was finally published in 1862. The book was an immediate success in Europe and the United States. Later reinterpreted as a theatrical musical and a film, „Les Misérables“ remains one of the best-known works of 19th century literature.

Death and Legacy

Though Hugo returned to France after 1870 as a symbol of republican triumph, his later years were largely sad. He lost two sons between 1871 and 1873. His later works are somewhat darker than his earlier writing, focusing on themes of God, Satan and death.

In 1878, he was stricken with cerebral congestion. Hugo and his mistress, Juliette, continued to live in Paris for the rest of their lives. The street on which he lived was renamed Avenue Victor Hugo on the occasion of his 80th birthday in 1882. Juliette died the following year and Victor Hugo died in Paris on May 22, 1885. He received a hero's funeral. His body lay in state beneath the Arc de Triomphe before burial in the Panthéon.

Hugo remains one of the giants of French literature. Although French audiences celebrate him primarily as a poet, he is better known as a novelist in English-speaking countries.

Claude-Michel Schönberg

Libreto ja muusika autor

1944. aastal ungarlaste perre sündinud Claude-Michel Schönberg alustas oma karjääri Prantsusmaal laulja, kirjaniiku ja poplaulude produtsendina. Koos Alain Boubliliga on ta kirjutanud libreto ja muusika lavateostele nagu „La Révolution Française“, „Hüljatud“, „Miss Saigon“, „Martin Guerre“, „Piraatide kuninganna“ ja „Marguerite“. Schönberg on juhendanud välislavastusi ja kaasprodutseerinud oma muusikalide koondlavastusi koos rahvusvaheliste näitlejatega.

2001. aastal kirjutas ta oma esimese balleti, mis kandis nime „Wuthering Heights“ (Vihurimäe) ja mille tõi 2002. aastal publiku ette Northern Ballet. Tema ballett „Cleopatra“, mis esietendus 2011. aastal, oli tema teine koostöö David Nixoniga ja ühtlasi seitsmes heliteos. Aasta hiljem kirjutas Schönberg kahasse „Hüljatute“ telemuusikali stsenaariumi ja kohandas selle jaoks muusika. Tema teosed on läbi aastate võitnud palju auhindu. WatsonStage'i publikuhääletuse tulemusel saadud preemia parima West Endi muusikali ja parima lavalaudadele naasnud muusikali eest pälvis ta 2014. aastal Londonis esietendunud „Miss Saigoni“ eest. Kuldgloobuse ja Grammy võitnud ning Oscarile kandideerinud Schönbergile ning tema kolleegile Alain Boublilile anti Carnegie Hallis toimunud galakontserdil „New York Pops“ nende tohutu loomepanuse eest autasu, millega tähistati meeste 40 aasta pikkust koostööd. Schönberg on Oxfordi ülikooli juurde kuuluva St. Catherine's College'i kaasaegse teatri külalisprofessor. Seda ametikohata rahastab Mackintosh Foundation.

Claude-Michel Schönberg

Book & Music

Born in 1944 of Hungarian parents, Claude-Michel Schönberg began his career in France as a singer, writer and producer of pop songs. In collaboration with Alain Boublil he is the book co-writer and the composer of „La Révolution Française“, „Les Misérables“, „Miss Saigon“, „Martin Guerre“, „The Pirate Queen“ and „Marguerite“. Claude-Michel has supervised overseas productions and co-produced several international cast albums of his shows. In 2001 he composed his first ballet score, „Wuthering Heights“, which was created by the Northern Ballet in 2002. His ballet, „Cleopatra“, which opened in 2011, was his second collaboration with David Nixon and his seventh complete score. In 2012 Claude-Michel co-wrote the screenplay and reconceived the music for the „Les Misérables“ musical movie. His shows have won many awards over the years, most recently the WatsonStage audience awards for Best West End Show and Best Musical Revival for the new London production of „Miss Saigon“ which opened in 2014. Golden Globe winner, Oscar nominee and Grammy award winner for his outstanding contribution to the creative community, Mr. Schönberg and Alain Boublil were honoured at a New York Pops gala concert in Carnegie Hall celebrating their 40 year collaboration. Mr. Schönberg has been appointed Visiting Professor of Contemporary Theatre at St. Catherine's College, Oxford University – a position funded by the Mackintosh Foundation..

Alain Boublil

Autor/dramaturg

Alain Boublil on kirjutanud libreto ja laulusõnad muusikalidele „La Révolution Française“, „Hüljatud“, „Miss Saigon“, „Martin Guerre“ ja „Piraatide kuninganna“ (mis valmisid koostöös Claude-Michel Schönbergiga), samuti Michel Legrandiga koos loodud lavateosele „Marguerite“. Ta on pälvinud kaks Tonyt, kaks Grammyt, kaks Victoire de La Musique'i auhinda ning Molière'i-nimelise autasu muusikali „Hüljatud“ eest. Lisaks on ta saanud „Miss Saigoni“ eest väljaande Evening Standard loodud auhinna Drama Award ja muusikali „Martin Guerre“ eest preemia Laurence Olivier Award. Boublilile anti erakordse loomepanuse eest elutöö auhind New York Chapter Honors Grammy. Ta oli Kuldgloobuse võitnud ja Oscarile kandideerinud „Hüljatute“ filmiversiooni stsenaariumi kaasautor. Ta on ABBA lauludel põhineva muinasjutumuusikali „Abbacadabra“ laulusõnade ja loo autor, Jacques Demy ja Michel Legrandi filmi „Les Demoiselles de Rochefort“ lavaversiooni looja ning kahel Mark Twaini lühijutul põhineva näitemängu „Le Journal d'Adam et Eve“ autor. Boublil on kirjutanud ka preemiaid võitnud romaani „Les dessous de soi“. Boublil on kirjutanud klassikalisi laule põimiva muusikali „Manhattan Parisienne“, mis jõudis publiku ette New Yorgi teatris 59E59 Theater, peaosas Alaini abikaasa Marie Zamora. Ja koos Claude-Michel Schönbergiga muusikali „Martin Guerre“. Boublil ja Schönbergi nelja kümnendi pikkust koostööd tähistati 2016. aasta mais Carnegie Hallis toimunud New York Popsi 33. sünnipäevagalal.

Alain Boublil

Author/Dramatist

Alain Boublil is the author of the librettos and original lyrics for the musicals „La Révolution Française“, „Les Misérables“, „Miss Saigon“, „Martin Guerre“, and „The Pirate Queen“, all in collaboration with Claude-Michel Schönberg, as well as „Marguerite“ with Michel Legrand. His many awards include two Tonys, two Grammys, two Victoire de la Musique and a Molière Award for „Les Misérables“ as well as an Evening Standard Drama Award for „Miss Saigon“, a Laurence Olivier Award for „Martin Guerre“ and a New York Chapter Honors Grammy for his outstanding contribution to the creative community. He co-wrote the screenplay of the Golden Globe-winning and Oscar-nominated film „Les Misérables“. He is the author/lyricist of „Abbacadabra“ a fairy tale musical with songs by ABBA, of the stage adaptation of the Demy/Legrand film „Les Demoiselles de Rochefort“, as well as author of the play „The Diary of Adam and Eve“ (based upon two short stories by Mark Twain). Boublil wrote a prize-winning French novel „Les dessous de soi“. More recently, he wrote „A Manhattan Parisienne“, a new play with classic songs starring his wife, actress/singer Marie Zamora, which played in New York's 59E59 Theater. Boublil and Schönberg's 40 year collaboration was celebrated in May 2016 at Carnegie Hall as honorees of the New York Pops' 33rd Birthday Gala.

Herbert Kretzmer

on Lõuna-Aafrika päritolu inglise ajakirjanik ja laulusõnade kirjutaja. Enim tuntakse teda muusikali „Hüljatud“ inglisekeelsete laulusõnade autorina ja prantsuse sanšoonilaulja Charles Aznavouri laulusõnade inglise keelde tõlkijana. Oma karjääri alustas Kretzmer dok-filmide tegemisega. 1979-87 kirjutas ta telesaadete kohta kriitikat *Daily Mail*ile. Ta on võitnud palju auhindu laulusõnade eest erinevatele lavastustele. 1985. aastal kõitsid Charles Aznavourile kirjutatud laulusõnad produtsent Cameron Mackintoshi tähelepanu, kes seepeale pakkus Kretzmerile tööd Schönbergi ja Boublili muusikali „Hüljatud“ inglisekeelse versiooni laulusõnade tõlkijana. Selle töö eest pälvis Kretzmer Tony ja Grammy auhinna. Laulu „Suddenly“ eest 2012 aasta „Hüljatute“ filmiversioonis nomineeriti Kretzmer Parima originaal-laulu kategoorias Kuldgloobuse auhinnale.

Herbert Kretzmer

is a South African-born English journalist and lyricist. He is best known as the lyricist for the English-language musical adaptation of „Les Misérables“ as well as for his long-time collaboration writing the English-language lyrics to the songs of French chansonnier Charles Aznavour. Kretzmer began his professional career writing documentary films. From 1979 to 1987, he wrote television criticism for the Daily Mail. Kretzmer has won many awards for the lyrics to the different productions. In 1985, Kretzmer's songs for Aznavour came to the attention of producer Cameron Mackintosh, who invited him to write an English version of a French musical Les Misérables (by Boublil and Schönberg). For his work on the „Les Misérables“ lyrics, Kretzmer received Tony and Grammy awards.

He was nominated for Best Original Song at the Golden Globe Awards for the song „Suddenly“ from the 2012 film version of „Les Miserables“.

Sir Cameron Anthony Mackintosh

on Briti teatriprodutsent, kelle märkimisväärseks panuseks on kommertsedu tagamine paljudele täna-seks väga tuntud muusikalidele ja nende muutmine ülemaailmseks brändiks. 1990-tel kirjeldati teda New York Times'i poolt kui „kõige edukamat, mõjukamat ja võimsamat teatriprodutsenti kogu maailmas“. Mackintoshi poolt on produtseeritud sellised maailmakuulsad muusikalid nagu „Hüljatud“, Ooperifantoom“, „Mary Poppins“, „Oliver!“, „Miss Saigon“ ja „Cats“.

Mackintosh alustas oma karjääri *Theatre Royal*’is lavamehena. 1981 oli ta Webberi „Catsi“ – mida tollal loeti muusikali jaoks peaaegu sobimatuks materjaliks – produtsendiks. „Catsist“ sai hooaja hitt ja see on muutunud üheks kõige pikaajalisemalt laval püsinud muusikaliks mõlemal pool Atlandi ookeani. Peale „Catsi“ edu alustas Mackintosh koostööd Schönbergi ja Boubliliga toomaks nende muusikal „Hüljatud“ lavale Londonis.

Sir Cameron Anthony Mackintosh

is a British theatrical producer notable for his association with many commercially successful musicals. At the height of his success in 1990, he was described as being „the most successful, influential and powerful theatrical producer in the world“ by the New York Times. He is the producer of shows such as „Les Misérables“, „The Phantom of the Opera“, „Mary Poppins“, „Oliver!“, „Miss Saigon“ and „Cats“.

Mackintosh began his theatre career as a stage-hand at the Theatre Royal, Drury Lane. In 1981, he produced Andrew Lloyd Webber's Cats, then considered an unlikely subject for a musical. It became the hit of the season and went on to become one of the longest running musicals on both sides of the Atlantic. After the success of Cats, he approached the French writing team Claude-Michel Schönberg and Alain Boublil about bringing their musical Les Misérables (then a successful French concept album) to the London stage.

Muusikal „Hüljatud”

põhineb prantsuse luuletaja ja romaanikirjaniku Victor Hugo romaanil „Hüljatud”. Pariisis 1980. aastal esietendunud muusikali helilooja on Claude-Michel Schönberg ning algse prantsuskeelse libreto autorid on Alain Boublil ja Jean-Marc Natel. Inglisekeelse libreto ja laulusõnad on kirjutanud Herbert Kretzmer. Londoni lavastust on vahetpidamata mängitud alates 1985. aasta oktoobrist. Seega on tegemist kõige staažikama muusikaliga West Endi lavadel ja maailmas staažilt teise muusikaliga lavateose „The Fantasticks” Off-Broadwayl etendatud algversiooni järel.

„Hüljatute” esimest muusikalist lavaversiooni, mis avaldati algul prantsuskeelse heliplaadina, esitleti 1980. aastal *Palais des Sports* laval. Muusikal võeti kolme kuu pärast üürilepingu lõppedes siiski mängukavast maha.

1983. aastal, umbes pool aastat pärast seda, kui teatriprodutsent Cameron Mackintosh oli Broadwayl toonud lavale muusikali „Cats”, sai ta lavastaja Peter Faragolt „Hüljatute” prantsuskeelse heliplaadi. Muusikal oli Faragole muljet avaldanud ja ta palus Mackintoshilt, et too looks sellest ingliskeelse lavaversiooni. Algul plaanile vastu olnud Mackintosh jäi lõpuks nõusse. Koos teatritettevõttega *Royal Shakespeare Company* pani Mackintosh kokku lavastusmeeskonna, et kohandada prantsuse muusikal briti publikule sobivaks. Pärast kaks aastat kestnud tööd tõi *Royal Shakespeare Company* 8. oktoobril 1985 ingliskeelse versiooni lavale Londonis, oma toonaseks koduteatriks olevas *Barbican Centre*’is. West Endi muusikali edu tõi kaasa muusikali lavastamise ka Broadway lavalaudadel.

Londoni esietendusele järgnesid kriitikute negatiivsed arvustused. Francis King ajalehest *The Sunday Telegraph* kirjeldas lavastust sõnadega „viktoriaanliku pillavusega lavastatud tontlikult kahvatu melodraama” ning Michael Ratcliffe ajalehest *The Observer* tituleeris selle „kohtlaseks ja kunstlikuks meelelahutuseks”. Kirjandus-teadlased mõistsid samuti kogu ettevõtmise hukka, sest klassikalist kirjandust ei sobivat sel viisil muusikalivormi panna. Publik oli aga vastupidisel arvamusel - piletinõudlus oli enneolematu. Kolmeks kuuks kavandatud etendused müüdi viimseni välja ja arvustuste toon hakkas paranema. Londoni lavastust on ilma vahepausideta esitatud alates 1985. aasta oktoobrist. See on maailmas teine kõige pikemalt järjest mängitud muusikal, mis jääb alla vaid muusikalile „The Fantasticks”, ning teine kõige kauem West Endi lavadel mängitud lavastus, jäädes alla vaid Agatha Christie näidendile „Hiirelõks”. Lisaks on see West Endi kõige pikemalt mängitud muusikal enne „Ooperifantoomi”. Broadway lavastuse esietendus toimus 12. märtsil 1987 ja muusikali mängiti seal kuni 18. maini 2003, kokku 6680 korda. Tegemist on kõigi aegade viienda ja toonase teise kõige pikemalt järjestikku mängitud Broadway etendusega. Muusikal kandideeris 12 Tony auhinnale ja võitis neist 8, sealhulgas parima muusikali ja originaalmuusika auhinna.

Nüüdseks on lavalaudadele jõudnud palju muusikalituure ja eri riikide lavaversioone, samuti on muusikalist tehtud hulk kontsert- ja tel lavastusi ja helisalvestusi. Broadwayl mängiti lavastust taas 2006.–2008. aastal *Broadhurst Theatre*’s ja seejärel toodi see veel kord lavale 2014. aastal *Imperial Theatre*’s, kus seda esitati 2016. aasta septembrini. Muusikali filmiversioon, mille režissöör on Tom Hooper, esilinastus 2012. aasta lõpus ja pälvis üldjoontes hea vastuvõtu; lisaks kandideeris see linatöös arvukatele filmiarhindadele ning võitis kolm Oscarit, kolm kuldloobust ja neli Briti filmiakadeemia (BAFTA) auhinda.

Musical “Les Misérables”

„Les Misérables“ is a sung-through musical based on the novel „Les Misérables“ by French poet and novelist Victor Hugo. Premiering in Paris in 1980, it has music by Claude-Michel Schönberg and original French-language lyrics by Alain Boublil and Jean-Marc Natel, alongside an English-language libretto with accompanying English-language lyrics by Herbert Kretzmer. The London production has run continuously since October 1985, making it the longest-running musical in the West End and the second longest-running musical in the world after the original Off-Broadway run of „The Fantasticks“.

Originally released as a French-language concept album, the first musical-stage adaptation of „Les Misérables“ was presented at the Palais des Sports in 1980. However, the production closed after three months when the booking contract expired.

In 1983, about six months after producer Cameron Mackintosh had opened „Cats“ on Broadway, he received a copy of the French concept album from director Peter Farago. Farago had been impressed by the work and asked Mackintosh to produce an English-language version of the show. Initially reluctant, Mackintosh eventually agreed. Mackintosh, in conjunction with the Royal Shakespeare Company, assembled a production team to adapt the French musical for a British audience. After two years in development, the English-language version opened in London on 8 October 1985, by the Royal Shakespeare Company at the Barbican Centre, then the London home of the RSC. The success of the West End musical led to a Broadway production.

At the opening of the London production, critical reviews were negative. The Sunday Telegraph’s Francis King described the show as „a lurid Victorian melodrama produced with Victorian lavishness“ and Michael Ratcliffe in The Observer dubbed the show „a witless and synthetic entertainment“, while literary scholars condemned the project for converting classic literature into a musical. Public opinion differed: the box office received record orders. The three-month engagement sold out, and reviews improved. The London production has run continuously since October 1985: the second longest-running musical in the world after The „Fantasticks“, the second longest-running West End show after „The Mousetrap“, It is the longest-running musical in the West End followed by „The Phantom of the Opera“. The Broadway production opened 12 March 1987 and ran until 18 May 2003, closing after 6,680 performances. It is the fifth longest-running Broadway show in history and was the second-longest at the time. The show was nominated for 12 Tony Awards and won eight, including Best Musical and Best Original Score.

Subsequently, numerous tours and international and regional productions have been staged, as well as concert and broadcast productions. Several recordings have also been made. A Broadway revival opened in 2006 at the Broadhurst Theatre and closed in 2008, and a second Broadway revival opened in 2014 at the Imperial Theatre and closed in September 2016. A film version directed by Tom Hooper was released at the end of 2012 to generally positive reviews as well as numerous awards nominations, winning three Academy Awards, three Golden Globe Awards and four British Academy Film Awards (BAFTA).

Muusikali embleem on pilt orvust Cosette'ist Thénardieri kõrtsiesist pühkimas (muusikalis laulu „Castle on a Cloud“ ajal), millest on välja lõigatud portreepilt pea ja õlgadega, taustaks Prantsuse lipp. Pildi aluseks on Gustave Brioni ofort, mis omakorda tugineb Émile Bayardi joonistusele. Pilt ilmus mitmes romaani varases prantsuskeelses väljaandes.

The musical's emblem is a picture of the waif Cosette sweeping the Thénardiers' inn (which occurs in the musical during „Castle on a Cloud“), usually shown cropped to a head-and-shoulders portrait superimposed on the French flag. The image is based on an etching by Gustave Brion based on the drawing by Émile Bayard. It appeared in several of the novel's earliest French-language editions.

Üldlevinud arvamuse kohaselt hargneb „Hüljatute“ tegevus 1789. aasta Prantsuse Revolutsiooni ajal. Tegelikult saab tegevus alguse 1815. aastal ja hõlmab kaht järgmist aastakümnet, nende seas 1832. aasta Pariisi ülestõusu.

Contrary to popular belief, the events of *Les Misérables* do not take place at the time of the French Revolution in 1789: the events date back to 1815 and encompass the two following decades and the Paris Uprising of 1832.

Romaani „Hüljatud“ esimene ekraniseering oli 1909. aasta tummfilm. Mõistagi ilma lauludeta.

The first screen version of *Les Misérables* was a silent film version released in 1909. Needless to say, it featured no songs.

Suurim publik jälgis „Hüljatute“ etendust 1989. aastal Sydneys. Austraalia päeva puhul korraldatud kontserdil oli 125 000 vaatajat.

The biggest audience to watch a performance of *Les Misérables* was in Sydney in 1989. The concert, which was arranged as part of Australia Day celebrations, had an audience of 125,000 people.

10. aastapäeva tähistas Londoni lavastus galakontserdiga *Royal Albert Hall*'is. Kaasa läi algkoosseisu Jean Valjean – Colm Wilkinson. Finaalis laulis 17 Valjeani üle kogu maailma – kõik eri keeltes.

The London production celebrated its 10th anniversary with a gala concert at the Royal Albert Hall. The actor who had played Jean Valjean in the original cast, Colm Wilkinson, took part in the production. The finale involved 17 Valjeans from all over the world singing together – all in different languages.

Briti talendijahi sensatsiooni Susan Boyle'i tähelend algas just nimelt „Hüljatute“ hitist „I Dreamed a Dream“.

Britain's Got Talent star Susan Boyle shot to fame with the hit song *I Dreamed a Dream* from *Les Misérables*.

Eestis mängiti „Hüljatuid“ esimest korda 1. novembril 2001 Tallinna linnahallis. Lavastaja Georg Malvius, muusikajuht Erki Pehk, kunstnik Ellen Cairns, valguskunstnik Palle Palme, koreograaf Jüri Nael. Osades: Jassi Zahharov, Marko Matvere, Kare Kauks, Koit Toome, Maria Listra, Hanna-Liina Vösa, Sepo Seeman, Anne Reemann jt.

The first performance of *Les Misérables* in Estonia was on November 1, 2001 in Tallinn City Hall. Director Georg Malvius, musical director Erki Pehk, designer Ellen Cairns, lighting designer Palle Palme, choreographer Jüri Nael. Cast: Jassi Zahharov, Marko Matvere.

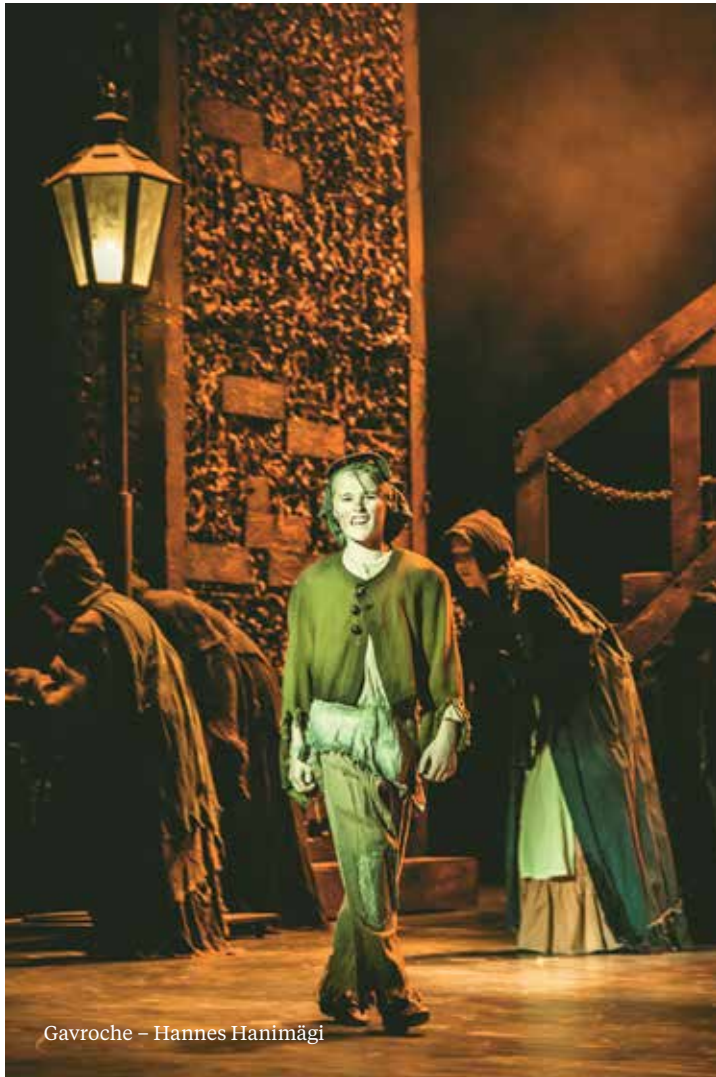

Javert – Tamar Nugis, Fantine – Ele Millistfer

Cosette – Katri Kade

Madame Thénardier – Helen Hansberg, Monsieur Thénardier – Hannes Kaljujärv

Fantine – Elea Nothmann

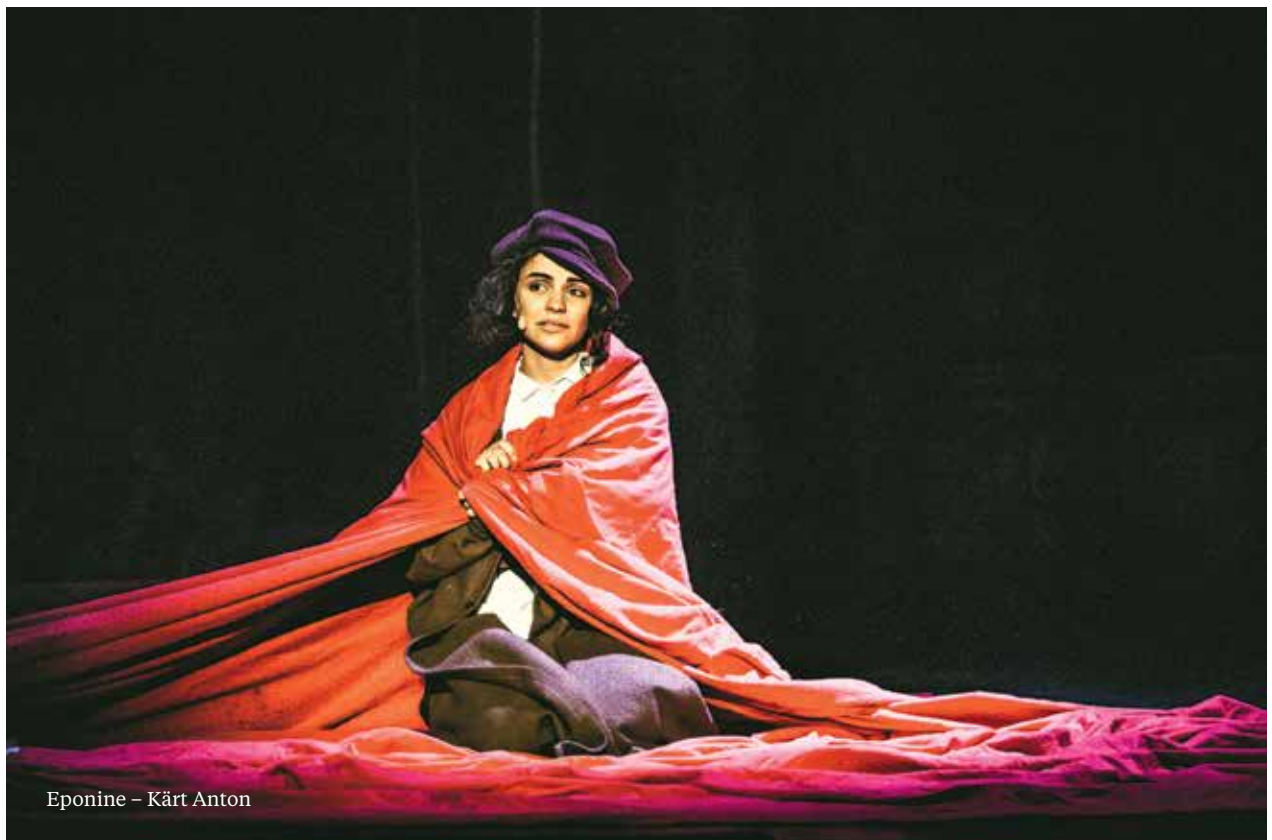
Jean Valjean – Mikk Saar

Monsieur Thénardier – Hannes Kaljujärv, Eponine – Reneli Husu

Cosette – Maria Listra

Eponine – Kärt Anton

Jean Valjean – Mikk Saar, Cosette – Loore All

Gavroche – Hannes Hanimägi, Enjolras – Rasmus Kull

Enjolras – Imre Ōunapuu

Javert – Marko Matvere, Gavroche – Mairo Libba

Samuel Harjanne on rahvusvahelise kaliibriga muusikalilavastaja. Lavastuste väljatoomine viib teda tööle kõikjale Euroopas. Hetkel liigub Soome päritolu Samuel palju Ühendkuningriigi ja Taani vahet.

Samuel Harjannel on Ühendkuningriigi näitekooli (Guildford School of Acting) muusikalilavastaja magistrikraad ja Soome Sibeliuse Akadeemia muusikahariduse bakalaureusekraad. Peale selle on ta omal käel omandanud teadmisi Ameerika Ühendriikide ja Ühendkuningriigi parimate muusikateatri asjatundjate juures.

Tema lavastuste hulka kuuluvad muu hulgas Sateri / Sheiki „Spring Awakening“ (Mountview Academy of Theatre Arts, Ühendkuningriik, ja Tampereen Työväen Teatteri, Soome), Cleary ja Brungeri „Chicken Little“ (The Other Palace, Ühendkuningriik), di Somma, Andersoni ja Carteri „Dinostory“ (The Other Palace, Ühendkuningriik), DiPietro / Robertsi „I Love You, You’re Perfect, Now Change!“ (Suomen Komediateatteri ja Skärgårdsteatern, Soome), Bennetti ja Price’i „Don’t Run“ (Waterloo East Theatre, Ühendkuningriik), Bourne/Davise „Loserville“ (Ivy Arts Centre, Ühendkuningriik), Stilesi ja Drewe’i „The 3 Little Pigs“ (Polar Illusions, Soome), Disney/Menkeni „Aladdin“ (Aleksanterin teatteri, Soome) ja Adleri / Walkeri „Altar Boyz“ (Aleksanterin teatteri, Soome).

Ta on ka näitlejana mitmes muusikalis üles astunud, viimati näiteks lavastustes nagu: Steinmani „Dance of the Vampires“, Schönbergi/Boublili „Les Misérables“, Wildhorni „Jekyll & Hyde“, Kitt/Yorki „Next to Normal“ ja GrooveLily „Striking 12“.

2012. aastal anti talle Helsingis Soomes üle Ensi Linja lootustandva uue muusikalilavastaja auhind.

„Hüljatud“ on Samueli lavastajadebüüt Eesti publiku ees. 2018. aastal lavastab ta Tampere uhiuue versiooni Halli / Elton Johni muusikalist „Billy Elliot the Musical“.

Veebisait: www.samuelharjanne.com, Twitter: @samuelharjanne

Samuel Harjanne is an international theatre director, who specialises in musical theatre. He is originally from Finland, but currently travels a great deal between the United Kingdom and Denmark. Directing international musical theatre productions takes him all over Europe.

His training includes an MA in Musical Theatre Directing (Guildford School of Acting, United Kingdom), and BA in Music Education (Sibelius Academy, Finland). He has also studied privately with some of the best musical theatre professionals from both the United States, and the United Kingdom.

His directing credits include: Sater’s / Sheik’s „Spring Awakening“ (Mountview Academy of Theatre Arts, UK and Tampereen Työväen Teatteri), Cleary’s and Brunger’s „Chicken Little“ (The Other Palace, UK), di Somma’s, Anderson’s and Carter’s „Dinostory“ (The Other Palace, UK), DiPietro’s / Robert’s „I Love You, You’re Perfect, Now Change!“ (Suomen Komediateatteri & Skärgårdsteatern, FIN), Bennett’s and Price’s „Don’t Run“ (Waterloo East Theatre, UK), Bourne’s / Davis’s „Loserville“ (Ivy Arts Centre, UK), Stiles’s and Drewe’s „The 3 Little Pigs“ (Polar Illusions, FIN), Disney’s/Menken’s „Aladdin“ (Aleksanterin teatteri, FIN), and Adler’s / Walker’s „Altar Boyz“ (Aleksanterin teatteri, FIN).

Samuel has appeared in numerous musicals as an actor. Most recently being seen in productions of Steinman’s „Dance of the Vampires“, Schönberg’s/Boublil’s „Les Misérables“, Wildhorn’s „Jekyll & Hyde“, Kitt’s/York’s „Next to Normal“, and GrooveLily’s „Striking 12“.

In 2012, Samuel received the Ensi Linja – Award in Helsinki, Finland, for his work as a promising new musical theatre director.

Schönberg’s „Les Misérables“ marks Samuel’s Estonian debut as a director. In 2018 he will direct a brand-new production of Hall’s / Elton John’s „Billy Elliot the Musical“ in Tampere, Finland.

Website: www.samuelharjanne.com, Twitter: @samuelharjanne

Karmo Mende on sündinud Paines. Lõpetanud 1991. aastal Tartu Kõrgema Kunstikooli ja 1996. aastal Eesti Kunstiakadeemia. 1994-97 töötas Eesti Televisiooni kunstnikuna, 1997-2000 samas peakunstnikuna. Vabakutselisena on teinud kujundusi Rakvere Teatris, Eesti Draamateatris, Nukuteatris, VAT teatris. Teater Variuses, mis mängib vaid kultuuri-loomulisi lavastusi, on kunstnikuna tegutsenud 1992 aastast tänaseni.

Alates aastast 2001 elab ja töötab Karmo Mende Soomes. 2006-2014 oli ta Seinäjoe Linnateatri kunstnik, alates 2014. aastast Jyväskylä Linnateatri kunstnik. Külalisena on teinud kujundusi Helsingi Linnateatris ja Vaasa Linnateatris. Aastast 2016 on Karmo Soome Lava- ja Kostüümikunstnike Liidu juhatuse esimees. Tema olulisematest töödest võib nimetada Oksaneneni romaanil põhineva „Kui tuvid kadusid“ kujundust Soome Rahvusteatri 2013. Viimane suurem töö Eestis oli Shakespeare'i / Mikkola „Macbeth“ Tallinna Linnateatris 2017.

Karmo Mende was born in Paide. He graduated from Tartu Art College in 1991 and from the Estonian Academy of Arts in 1996. From 1994-1997 he worked as an artist for Estonian Television before serving as the broadcaster's senior artist from 1997-2000. As a freelance artist he has provided designs for Rakvere Theatre, the Estonian Drama Theatre, the Puppet Theatre and the VAT Theatre. He has been providing artistic services to the Varius Theatre, which stages only cultural history productions, since 1992.

Since 2001 Karmo has been living and working in Finland. From 2006-2014 he was the artist in residence at Seinäjoe City Theatre, and since 2014 he has fulfilled the same role at Jyväskylä City Theatre. As a guest artist he has also worked with Helsinki City Theatre and Vaasa City Theatre. Since 2016 he has served as the chairman of the Association of Finnish Stage and Costume Designers. Among the more noteworthy productions he has contributed to is When the Doves Disappeared (based on the novel of the same name by Sofi Oksanen) at the Finnish National Theatre in 2013. His most recent major production in Estonia was Shakespeare / Mikkola's Macbeth at Tallinn City Theatre in 2017.

Martin Sildos on õppinud Tallinna Muusikakoolis (õp A. Önnis) ja G. Otsa nim Tallinna Muusikakoolis (õp R. Roos) lõõkpille. 2010 lõpetas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia dirigeerimise erialal ning 2012 omandas magistrikraadi prof Toomas Kapteni juures. 2011–2012 õppis orkestridirigeerimist Viini Muusika ja Kaunite Kunstide Ülikoolis professor Uroš Lajovici juhendamisel. On osalenud dirigeerimise meistriklassides (Neeme Järvi, Eri Klasi, Paavo Järvi, Nikolai Aleksejevi, Paul Mägi jt). Sildos on juhatanud mitmeid orkestreid: ERSO, Vanemuise SO, Corelli Barokkorkester, Üle-Eestiline Noorte SO ja Kammerorkester, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia SO jt. On töötanud ka mitmete kooridega: Revalia Kammermeeskoor, Nargen Festivali koor, Eesti Rahvusmeeskoor, kammerkoor Voces Musicales jt. Tihe koostöö seob teda ka Corelli Barokkorkestriga ning alates 2013 Tallinna Muusikakeskkooli Sümfooniaorkestriga. Alates aastast 2013 on Martin Sildos Tallinna Ülikooli SO dirigent ning alates 2014. aastast Vanemuise teatri dirigent. Vanemuises välja toonud: Webberi „Ooperifantoomi“ (koos Tarmo Leinatammega), muusikalikontserdid Memory, Anderssoni & Ulvaeuse muusikali „Mamma Mia!“, Pajusaare lastemuusikali „Lotte Unenäomaailmas“, balleti „Lumekuninganna“.

Martin Sildos studied percussion at the Tallinn School of Music (taught by A. Õnnis), and the Georg Ots School of Music in Tallinn (taught by R. Roos). He graduated from the Estonian Academy of Music and Theatre in conducting and in 2012 acquired a master's degree from Prof Toomas Kapten. In 2011-2012 he studied orchestral conducting at the University of Music and Performing Arts in Vienna under prof Uroš Lajovic. He has taken part in master classes taught by Neeme Järvi, Eri Klas, Paavo Järvi, Nikolai Aleksejev, Paul Mägi et al. Sildos has conducted many orchestras: the National SO, the Vanemuine SO, Corelli Baroque Orchestra, the Pan-Estonian Youth Orchestra and Chamber Orchestra, the Estonian Academy of Music and Theatre SO et al. He has also worked with several choruses: the Revalia Men's Chamber Choir, Nargen Festival Choir et al. He has been engaged in close cooperation with Corelli Baroque Orchestra as well, and from 2013, with the Tallinn Secondary School of Music SO. From 2013, Martin Sildos has been conductor of the Tallinn University SO and from 2014 conductor of the Vanemuine Theatre. In Vanemuine he is musical director of Webber's „The Phantom of the Opera“ (together with Tarmo Leinatamm), Andersson's & Ulvaeus's „Mamma Mia!“, Pajusaar's „Lotte in the Dream World“, ballet „Snow Queen“ and Memory concerts.

Gunilla Olsson on lõpetanud Göteborgi Balletiakadeemia ning täiendanud end Londoni, Pariisi ja New Yorgi tantsukoolides. Ta oli üks esimesi Göteborgis asuva professionaalsetele tantsijatele ja muusikaliartistidele mõeldud balletiakadeemia lõpetajaid ja töötab hetkel sealsamas tantsuõpetajana. Gunilla on töötanud koreograafina 30 aastat. Ta on töötanud paljudes Rootsi suurtes teatrites ja loonud seal koreograafia sellistele muusikalidele nagu Jacobsi ja Casey „Grease“, Freedmani „Gentleman's Guide to Love and Murder“, Bocki „Viulidaja katusel“ ja Sondheimi „Passion“. Ta on teinud palju koostööd Göteborgi ooperiteatriga ja loonud koreograafia sellistele lavastustele nagu Margoshesi „Fame the Musical“, Rodgersi ja Hammersteini „Some Enchanted Evening“, Woolwertoni ja Menkeni „Kaunitar ja koletis“, Loewe „Mu veetlev leedi“, Webberi „Kassid“, Asklandi „Romeo ja Julia“ ning Loesseri „Guys and Dolls“. 20 aastat mängis Gunilla peaosa ja lõi koreograafia Göteborgi ooperiteatris lavastatud tuntud jõululavastusele „Jul-trad-i-ton“. Peale selle on ta Soomes loonud koreograafia mitmele muusikalile: Menkeni „Kaunitar ja koletis“, Egneri „Folk och Rövare“ ja Simoni „Dr Zivago“ Helsingi Linnateatris, Disney/Menkeni „Aladdin“ Alexander Teatris Helsingis ning Newley „Stop the World“ Vaasa Linnateatris. Sellele lisaks on ta osalenud suurprojektides, sõudes ja telesaadetes, sealhulgas suures publikumenu saavutanud telesaates „Sikta mot Stjärnorna“ Rootsis, Taanis ja Norras. 1997. aastal võttis Gunilla Rootsis Göteborgis osa Michael Jacksoni tuurist „History“.

Gunilla Olsson graduated from the Big Theatre Ballet School and has studied further at dance schools in London, Paris and New York. She was one of the first students to graduate from the Ballet Academy, a school for professional dancers and musical artists in Gothenburg, where she works today as a dance teacher. Gunilla has been working professionally as a choreographer for 30 years. She has worked at many of the biggest theatres in Sweden, choreographing musicals such as Jacobs & Casey's „Grease“, Freedman's „A Gentleman's Guide to Love and Murder“, Bock's „Fiddler on the Roof“ and Sondheim's „Passion“. She has frequently worked at Gothenburg Opera House,

choreographing Margoshes' „Fame the Musical”, Rodgers & Hammerstein's „Some Enchanted Evening”, Woolwerton & Menken's „Beauty and the Beast”, Loewe's „My Fair Lady”, Webber's „Cats”, Askland's „Romeo & Juliet” and Loesser's „Guys and Dolls”. For 20 years Gunilla starred in and choreographed „Jul-trad-i-ton”, a well-known Christmas show at Gothenburg Opera House. She has also choreographed a number of musicals in Finland: Menken's „Beauty and the Beast”, Egner's „When the Robbers came to Cardamom Town” and Simon's „Dr Zivago” at Helsinki City Theatre, Disney/ Menken's „Aladdin” at the Alexander Theatre in Helsinki and Newley's „Stop the World” at the City Theatre in Vasa. She has also worked on big events, shows and TV productions, such as „Sikta mot Stjärnorna” in Sweden, Denmark and Norway, which became a huge success. In 1997 Gunilla was involved in Michael Jackson's History tour in Gothenburg, Sweden.

Petri Tuhkanen on Soomes töötav valguskunstnik ja lavakujundaja. Tal on palju erialaseid töökogemusi teatris, televisioonis ning kogu filmi- ja meelelahutustööstuses. Hetkel keskendub ta oma lavakujundajatöös valdavalt etenduskunstidele ja nüüdistantsule. Tema viimaste tööde hulgas on: NO40 „Suveöö unenägu” (Teater NO99 / Berlin Konzerthaus, 2017), NO36 „Unistajad” (Teater NO99, 2017), „Käsist seotud” (Jalostamo-kollektiivi / Eesti Draamateater, 2016), NO43 „Kõnts” (Teater NO99, 2015), „Rechnitz (The Exterminating Angel)” (Jalostamo-kollektiivi, 2015), „Revolution” (KOM-teatteri, 2014) and „ZOOM” (Zodiak, 2014). Lisaks kunstnikutööle etenduskunstide vallas on Tuhkanen tegutsenud valguskunstnikuna ning tema töid sai näha LUX-Helsinki festivalil 2014., 2015. ja 2016. aastal. Lisaks on Petri Tuhkanen koos oma abikaasa Anna Lipponeniga teatritrupi Jalostamo-kollektiivi kunstiline kaasdirektor. Tuhkanen on tuntud oma jõulise visuaalse stiili poolest ning ta kandideeris 2013., 2014. ja 2015. aastal Soome parima valguskunstniku tiitlile.

Petri Tuhkanen is a lighting and set designer based in Helsinki, Finland. He has a wide range of work experience in theater, television, film and other entertainment industries. Currently his design work is focused predominantly on the performing arts in theater and contemporary dance. His recent works have been NO40 „Midsummers night dream” (Theatre NO99 / Berlin Konzerthaus, 2017), NO36 „Dreamers” (Theatre NO99, 2017), „Käsist seotud” (Jalostamo-kollektiivi / Eesti Draamateater, 2016), NO43 „Filth” (Theatre NO99, 2015), „Rechnitz (The Exterminating Angel)” (Jalostamo-kollektiivi, 2015), „Revolution” (KOM-teatteri, 2014) and „ZOOM” (Zodiak, 2014). In addition to his performance arts design work Tuhkanen has also been working in the field of light art, his work has been displayed at LUX-Helsinki festival in 2014, 2015 and 2016. Tuhkanen is also the artistic co-director of the theater group 'Jalostamo-kollektiivi' with his spouse Anna Lipponen. Tuhkanen is known for his strong visual style and has been nominated for the 'Best lighting design in Finland' in 2013, 2014 and 2015.

Jean Valjean

Koit Toome õppis Tallinna Muusikakeskkoolis klassikalise klaveri ja G. Otsa nim Tallinna Muusikakoolis džäss-klaveri ja pop-džässlaulu erialal. 1995. aastal alustas Koit Toome edukat lauljakarjääri bändis Code One. 1998. aastal esindas ta Eestit Eurovisiooni lauluvõistlusel Birminghamis ja 2017 Kiievis. Koit on muusikalinäitlejana üles astunud nii Eestis kui ka väljaspool. Tema rolle: Alfred (Steinmani „Vampiiride tants”, 2000), Marius (Schönbergi „Hüljatud”, 2001), Chris (Schönbergi „Miss Saigon”), sama rolli on ta mänginud kaks aastat Helsingi Linnateatris ning osalenud külalisetendustel Saksamaal ja Luxemburgis; Roger (Larsoni „Rent”, Tallinnas ja Arena Theater & Festspiel GmbH Euroopa turnee); Claude (MacDermonti „Hair”, Arena Theater & Festspiel GmbH Euroopa turnee). Rolle Vanemuises: Siimon (Webberi „Jesus Christ Superstar”), Tony (Bernsteini „West Side Story”), Quaxo / Skimbleshanks (Webberi „Cats”), Frederick (Anderssoni & Ulvaeuse „Chess”), Valentin (Kanderi „Ämbliknaise suudlus”), Ooperifantoom ja Raoul (Webberi „Ooperifantoom”), Jean Valjean (Schönbergi & Boublil'i „Hüljatud”).

2014. aastal oli Koit Birgitta Festivali avapäeval etendunud L. Bernsteini lavateose „Missa” solist. Koidul on kokku ilmunud üheksa plaati. Lisaks sellele on Koit Toome osalenud televisiooni meelelahutusshowdes ja võitnud telesõud „Tantsud tähtedega” (2007) ja „Su nägu kõlab tuttavalt” (2013). Koit on dubleerinud mitmeid animafilme. Tunnustus: Rahvusvahelise Richard Wagneri Ühingu stipendium 1998; EMT Muusikateatri aastapreemia 2011; Vanemuise teatri kolleegipreemia 2011.

Koit Toome studied classical piano at Tallinn Music School and jazz piano and pop-jazz singing at Georg Ots Tallinn Music School. In 1995 he launched his successful singing career. He represented Estonia in the Eurovision Song Contest in Birmingham in 1998 and again in Kyiv in 2017. Koit has also taken to the stage as a musical actor in various roles in Estonia and abroad. His roles have included the following: Alfred in Steinman's „Dance of the Vampires” (Tallinn City Hall, 2000); Marius in Schönberg's „Les Misérables” (2001); Chris in Schönberg's „Miss Saigon”, and the same part in Helsinki City Theatre and guest performances in Germany and Luxembourg; Roger in Larson's „Rent” (Tallinn and Arena Theater & Festspiel GmbH European Tour); and Claude in MacDermont's „Hair” (Arena Theater & Festspiel GmbH European Tour). His roles at the Vanemuine Theatre have included the following: Simon in Webber's „Jesus Christ Superstar”; Tony in Bernstein's „West Side Story”; Quaxo/Skimblehanks in Webber's „Cats”; Frederick in Andersson & Ulvaeus' „Chess”; Valentin in Kander's „Kiss of the Spiderwoman”; the Phantom and Raoul in Webber's „Phantom of the Opera”; and Jean Valjean in Schönberg & Boublil's „Les Misérables”.

In 2014 Koit was a soloist in Bernstein's *Missa*, performed on the opening day of the Birgitta Festival. Koit has released nine albums. He has taken part in the TV series and won *Dancing with the Stars* (2007) and *Your Face Sounds Familiar* (2013). Awards: International Richard Wagner Society scholarship (1998), EMT Music Theatre annual award (2011) and Vanemuine Theatre colleagues' prize (2011)

Jean Valjean

Mikk Saar on õppinud Tallinna Muusikakeskkoolis ja Georg Otsa nimelises Muusikakoolis pop-džässlaulu erialal. Ta on avaldanud mitmeid pop-albume ja osalenud paljudes telesõudes. Mikk Saar annab aktiivselt kontserte ja käib bändiga ringreisidel.

Muusikalirollid: Anderssoni & Ulvaeuse „Chess“ (Vanemuine 2006), Andres (Georg Otsa elulool põhinev „Georg“, Smithbridge Productions 2005), Kanderi & Ebby „Chicago“ (Smithbridge Productions 2004), Barti „Oliver!“ (Smithbridge Productions 2003)

Mikk Saar has studied in Tallinn Music High School and pop-jazz singing at the Georg Ots School of Music in Tallinn. He has released many pop-albums and has participated in several TV shows. He's actively giving concerts and touring with his band.

Roles in musicals: Andersson's and Ulvaeus's „Chess“ (supporting role, Vanemuine Theatre, 2006), Andres („Georg“, Smithbridge Productions 2005), Kander's and Ebby's „Chicago“ (supporting roles) Smithbridge Productions 2004, Bart's „Oliver!“ (supporting role, Smithbridge Productions 2003), Chris (Schönberg's and Boublil's „Miss Saigon“, Smithbridge Production 2002).

Javert

Marko Matvere asus pärast lavakunstikateedri lõpetamist 1990 näitlejana tööle Tallinna Linnateatrisse. Alates aastast 2004 on Matvere vabakutseline. Mänginud erinevates teatrites, mitmetes filmides, seriaalides ja muusikalides ja laulnud ooperis. Draamarolle: Shakespeare'i „Romeo ja Julia“ (Mercutio), Moliere'i „Tartuffe“ (Tartuffe), Dumas' „Kolm musketäri“ (Athos), Stoppardi „Arkaadia“ (Septimus Hodge), Shakespeare'i „Hamlet“ (Hamlet) jpt. Ansambli Väikeste Lõõtspillide Ühing solist ja asutajaliige.

Matvere on lavastanud Kanderi & Ebby muusikali „Chicago“ ning Vinteri „Pipi Pikksuka“, Bizet' ooperi „Carmen“, Massenet' „Manoni“, Aintsi ooperid „Rehepapp“ ja lastele mõeldud „Guugelmugelpunktkommi“ ning Offenbachi opereti „Orpheus pörgus“. Lisaks ka Szakonyi komöödia „Saateviga“, Gurney „Söögituba“ ja Jacksoni „Opéra Comique“.

Muusikalirollid: Sweeney Todd (Sondheimi „Sweeney Todd“, Vanemuine 2018), Javert (Schönbergi ja Boublili „Hüljatud“, Vanemuine 2017), Georg (Georg Otsa elulool põhinev „Georg“, Smithbridge Productions 2005), Insener (Schönbergi ja Boublili „Miss Saigon“, Smithbridge Productions 2002), Javert (Schönbergi ja Boublili „Hüljatud“, Smithbridge Productions 2001), Chagal (Steinmani „Tanz der Vampire“, Smithbridge Productions 2000), Kuningas (Hammersteini ja Rodgersi „Kuningas ja mina“, Smithbridge Productions 1999)

Marko Matvere graduated the the Estonian Academy of Music and Theatre in 1990. He was the front actor of the Tallinn City Theatre, and freelancer from 2004. He has played drama roles in various theatres in Estonia: Shakespeare's „Romeo and Juliet“ (Mercutio), Moliere's „Tartuffe“ (Tartuffe), Dumas „Three Musceteers“ (Athos), Stoppard's „Arcadia“

(Septimus Hodge), Shakespeare's „Hamlet“ (Hamlet), etc. He has played in various Estonian films and series.

Roles in musicals: Sweeney Todd (Sondheim's „Sweeney Todd“ in Vanemuine Theatre 2018), Georg (musical about Georg Ots, „Georg“, Smithbridge Productions 2005), The Engineer (Schönberg's and Boublil's „Miss Saigon“, Smithbridge Productions 2002), Javert (Schönberg's and Boublil's „Les Misérables“, Smithbridge Productions 2001), Chagal (Steinman's „Tanz der Vampire“, Smithbridge Productions 2000), King (Hammerstein's and Rodgers's „King and I“, Smithbridge Productions 1999).

He has directed Kander's & Ebb's musical „Chicago“, operas as Aints's „Rehepapp“ and „Googlemoogledotcom“, Bizet's „Carmen“, Offenbach's opera „Orpheus in Underworld“, Szakonyi's comedy „Opera Comique“ et al.

Javert

Tamar Nugis alustas lauluõpinguid Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis (õp Vivian Kallaste) ning lõpetas 2016. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia magistrantuuri Taavi Tampuu lauluklassis. Kevadel 2016 täiendas Tamar Nugis end Soomes, Sibeliuse Akadeemias, kus tema lauluõpetajaks oli Annika Ollinkari. Ta on osalenud prof Eva Märtsoni ja Alexander Schmalczi Saksa Lied'i meistrikursustel, samuti on ta osa võtnud Asta Krikščiūnaitė, Margarita Gruzdeva, Natalja Bogaleva, Peter Konwitschny, Stephan Jörise jt meistriklässidest.

Tamar Nugis võitis 2013. aastal Vello Jürnale pühendatud II vabariiklikul vokalistide konkursil I preemia ja parima laulu eripreemia.

Tema rollide hulka Vanemuises kuuluvad: Juhan (Lille „Tulleminek“, Vanemuine 2017), Salieri (Rimski-Korsakovi „Mozart ja Salieri“, Vanemuine 2016), Krahv Almaviva (Mozarti „Figaro pulm“, Sibeliuse Akadeemia 2016), Äрни (Aints „Rehepapp“, Vanemuine 2016), Moritadimüüja (Tubina „Reigi õpetaja“, Vanemuine 2016). Tamar on laulnud suurvormides solistina ja aastatel 2009–2015 oli ta Savonlinna ooperifestivali koori liige.

Tamar Nugis started his vocal studies at the Heino Eller School of Music in Tartu (where he was taught by Vivian Kallaste) and graduated in 2016 from the Estonian Academy of Music and Theatre master's degree programme, studying under Taavi Tampuu. In spring 2016, Tamar Nugis pursued further studies at the Sibelius Academy in Finland, where his voice teacher was Annika Ollinkari. He participated in Professor Eva Märtson and Alexander Schmalcz's German Lied master's courses; he has also taken part in master's classes taught by Asta Krikščiūnaitė, Margarita Gruzdeva, Natalja Bogaleva, Peter Konwitschny, Stephan Jörise and others.

In 2013, Nugis won first prize and special prize for the best song at the second national vocalist competition dedicated to Vello Jürna.

His roles at the Vanemuine include: Juhan (Lill's „Into The Fire“, Vanemuine 2017), Salieri (Rimsky-Korsakov's „Mozart and Salieri“, Vanemuine 2016), Conde de Almaviva (Mozart's „Marriage of Figaro“, Sibelius Academy 2016), Äрни (Aints's „Rehepapp“, Vanemuine 2016), Moritad's Seller (Tubin's „The parson of Reigi“, Vanemuine 2016). Tamar has performed as a soloist in symphonic works as well, and from 2009 to 2015 he was a member of the choir at the Savonlinna opera festival.

Fantine

Ele Millistfer on laulja, muusikaliartist, lauluõpetaja ja laulukirjutaja. Ta on õppinud G. Otsa nimelises muusikakoolis laulmist ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias lauluõpetaja eriala.

Rolle muusikalides: Eponine (Schönbergi „Hüljatud”, Smithbridge Productions 2001); Nancy (Barti „Oliver!”, Smithbridge Productions 2003); Mimi (Larsoni „Rent”, Malvius Production 2004); Elsa (Švartsi „Draakon”, Teoteater 2005); Fantine (Schönbergi „Hüljatud”, Tampere teater 2013). Rahvusvahelises trupis on laulnud G. MacDermoti muusikalis „Hair” Sheela rolli (Saksamaa, Taani, Rootsi). Erinevate kollektiividega on Ele Millistfer esinenud muusikafestivalidel Jazzkaar, Tartu muusikapäevad, Pärnu jazz, Lühima õö festival „Summertime”, Pori Jazz, Nõmme Jõulujazz jt. Andnud arvukalt kontserte omaloomingulise kavaga koos Themuri Sulamanidzega (klaver) ning esitanud lugusid muusikalidest koos Ülla Millistferiga (klaver). Töötab lauluõpetaja ja lasteteatri juhendajana Suure-Jaani muusikastuudios ning juhendab Pilistvere koguduse noorteansamblit.

Eponine'i rolli eest oli nomineeritud Eesti Teatriliidu aastapreemiale (2001), 2015. aastal sai Eesti Kultuurkapitali aastapreemia edukate ettevõtmiste eest Suure-Jaani muusikalistuudios: Aasta Kultuuritegija 2015.

Ele Millistfer is a singer, musical artist, singing teacher and songwriter. She studied singing at the Georg Ots School of Music and majored in singing education at the University of Tartu's Viljandi Culture Academy.

Roles in musicals: Eponine (Schönberg's „Les Misérables”, Smithbridge Productions 2001); Nancy (Bart's „Oliver!”, Smithbridge Productions 2003); Mimi (Larson's „Rent”, Malvius Production 2004); Elsa (Shvarts's „Dragon”, Teoteater 2005); Fantine (Schönberg's „Les Misérables”, Tampere Theatre 2013). In an international troupe, she sang the role of Sheela in „Hair” (Germany, Denmark, Sweden). Millistfer has performed with various ensembles at music festivals like Jazzkaar, Tartu Music Days, Pärnu Jazz, Shortest Night Festival „Summer-time”, Pori Jazz, and Nõmme Jõulujazz. She has performed numerous concerts with programmes of her own songs together with Themuri Sulamanidze (piano) and has performed songs from musicals together with Ülla Millistfer (piano).

She worked as a singing teacher and supervisor of children's theatre at Suure-Jaani music studio and leads a youth ensemble at Pilistvere congregation. Her role of Eponine was nominated for the Estonian Theatre Union annual prize (2001). In 2015, she received the Cultural Endowment of Estonia annual prize for successful projects at Suure-Jaani musical studio. Cultural Figure of the Year 2015.

Fantine

Nele-Liis Vaiksoo alustas muusikalilaulja karjääri 16-aastaselt, mil kehastas peaosalist Sarah'it Steinmani muusikalis „Vampiiride tants”. Sama rolli mängis aastatel 2008-2010 ka Saksamaal Oberhausenis Roman Polanski lavastuses. Tähtsaimad muusikalirollid: Fantine (Schönbergi „Hüljatud”), Mary Poppins (Disney ja Cameron Mackintoshi „Mary Poppins”), Maria (Bernsteini „West Side Story”), Fiona (Tesori „Shrek”), Tuhkatriinu (Rodgersi ja Hammersteini „Tuhkatriinu”), Jemima/Rumpleteaser (Webberi „Cats”), Serena Katz (Margoshes'i „Fame”), Bet (Barti „Oliver!”). Schönbergi muusikali „Miss Saigon” (Kim) on esitanud nii Eestis kui ka reisinud sama lavastusega Saksamaal ja Luxemburgis. Lisaks on andnud oma hääle Disney animafilmidele „Rapuntsel” (nimiosa), „Pahupidi” (Vastikus) ning „Lõvikuningas” (Nala). Rahvusoperis Estonia võis teda näha Vinteri muusikali „Pipi Pikksukk” nimiosas.

Nele-Liis Vaiksoo started her singing career at the age of 16, when she played the leading role Sarah in the Steinman's musical „Dance of the Vampires”. She played the same role between 2008 and 2010 also in Oberhausen, Germany, in the Roman Polanski's production „Tanz der Vampire”. Her biggest musical roles include: Bernstein's „West Side Story” (Maria), Rodgers' and Hammerstein's „Cinderella” (title role), Webber's „Cats” (Jemima/Rumpleteaser), Schönberg's „Les Misérables” (Fantine), Margoshes's „Fame” (Serena Katz), Bart's „Oliver!” (Bet). She has been part of the Schönberg's musical „Miss Saigon” in Estonia as well as in Germany and Luxembourg. She has also given her voice to Disney animations „Rapunzel” (title role), „Inside out”, „The Lion King” (Nala). She has been seen on the stage of Estonian National Opera in the title role of the Vinter's musical „Pipi Pikksukk”.

Cosette

Maria Listra alustas klaveriõpinguid 5-aastasena Nõmme Muusikakoolis, hiljem lisandus ka flöödieriala. Juulis 2011 lõpetas Maria Londoni Ülikooli *Royal Holloway* kolledži draama- ja teatriõppe eriala. Aastal 2008 lõpetas Maria *Londoni Chigwell School*'i, mis on spetsialiseerunud muusika, draama ja kunstide õpetusele. 2015. aasta sügisest õpib Maria Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias klassikalist laulu Heli Veskuse käe all.

Aastal 2000 ilmus 11-aastase Maria sooloplaad „Maria Listra AD 2000” ja aastal 2008 teine sooloplaad. Maria on korduvalt laulnud erinevates kontserdisarjades Eesti suuremates kontserdisaalides. Maria on teinud koostööd ERSOga, Soome-Eesti Barokkorkestriga ning keelpillikvartettidega Prezioso ja C-Jam. Samuti teeb Maria aktiivselt koostööd Pille Lille Muusikute Fondiga. Maria on osalenud mitmetes teatrilavastustes ning ooperi- ja muusikaliprojektides Inglismaal. Maria on mitmeid kordi osa võtnud Inglismaa vokalistide suvekursusest *Abingdon School for Solo Singers*. Vanemuises on Maria laulnud Webberi muusikalis „Ooperifantoom” Christine Daae osa, solistina Mozarti „Teatridirektoris” ja Märt-Matis Lille ooperis „Tulleminek”.

Maria Listra commenced her music studies at the age of 5 when she became a piano student at Nõmme Music School. Later on she also learned to play the flute there. In July 2011 she graduated from the *Royal Holloway* College at the

University of London majoring in drama and theatre. In 2008 she graduated from London *Chigwell School* that specialises in teaching music, drama and the arts. In 2015 started Maria classical singing studies with Heli Veskus in the Estonian Music and Theatre Academy.

In 2000 Maria, who was 11 years old at the time, released her first solo album called *Maria Listra AD 2000* and in 2008 her second solo album was released. Maria has been a regular performer in the different concert series in major concert halls in Estonia. Maria has worked with the Estonian National Symphony Orchestra, Finnish-Estonian Baroque Orchestra and the string quartets Prezioso and C-Jam. She also actively cooperates with Pille Lill Music Fund. Maria has performed in many theatre productions and opera and musical projects in England. She has several times taken part in the English vocalists' summer course *Abingdon School for Solo Singers*. She sung as Christine Daae in Webber's „The Phantom of the Opera“ in Vanemuine Theatre and as soloist in Mozart's „The Impresario“ and in Märt-Matis Lill's opera „Into the Fire“.

Cosette

Elizabeth Paavel

alustas klassikalise laulu õpinguid Riina Aireenne lauluklassis Eesti Muusika – ja Teatriakadeemias 2007. aastal. Aastal 2012 oli ta Erasmuse programmi raames vahetusõpilane Soomes Sibeliuse Akadeemias. Aastatel 2013-2016 õppis magistriõppes Sibeliuse Akadeemias (ooperistuudio) ning Lyoni CNSMD-s (master: chant lyrique). Hooajal 2010/2011 oli ta Rahvusooper Estonia ooperistuudio noorim laulja (solist-stažöör). Elizabeth on solistina üles astunud Eestis, Soomes, Saksamaal, Venemaal ja Prantsusmaal ning esinenud järgmiste orkestrite ees: ERSO, EMTA sümfooniaorkester, Vanemuise Sümfooniaorkester ja ENSO.

2014. aastal laulis ta Despina rolli Mozarti ooperis „Cosi fan tutte“ Sibeliuse Akadeemia ooperistuudios (lavastaja Wolfgang Schilly Viini Riigiooperist) ning Tina Modotti Kalevi Aho nüüdisooperis „Frida y Diego“ (lavastaja Vilppu Kiljunen). Ta on mitmeid kordi laulnud sopransolisti osa Camille de Saint-Saënsi Jõuluoratoriumis. 2015 aastal laulis ta ette Chorakademie Lübeck dirigendile Rolf Beckile ning osaleb sellest hooajast alates noorte solistide koori projektides Saksamaal. 2016. aastal laulis Elizabeth Paavel solisti osa G.F. Händeli teoses „Messias“ (Lübeck Chorakademie, dirigent Rolf Beck).

Elizabeth Paavel started her singing studies with Riina Aireenne in Estonian Academy of Music and Theatre. She then continued her master program in the opera studio of Sibelius Academy with professor Anssi Hirvonen and Sirkka Parviainen, at the same time in CNSMD-Lyon with Isabelle Germain and Fabrice Boulanger.

During the season 2010/11 she was one of the four young soloists grantees in the Opera Academy of Estonian National Opera (teacher and stage director Neeme Kuningas).

Elizabeth Paavel has also sung as a soloist and choir member in the projects of Lübeck Chorakademie 2016 (conductor Rolf Beck).

Important roles : Hellylorum in „Cats“ by Webber , Despina in „Cosi fan tutte“ by Mozart, Tina Modotti in „Frida y Diego“ by Aho, Princess in „L'Enfant et les Sortilèges“ by Ravel, .

Marius

Kaarel Targo on sündinud ja kasvanud Tallinnas. Keskkooli ajal tegutses ta Eesti Nuku- ja Noorsooteatri noortestuudios. 2011. aastal asus teatrikunsti õppima Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse näitleja erialal (juhendaja Kalju Komissarov).

Juba õpingute ajal tekkinud idee – luua oma kursuse näitlejate-lavastajate põhjal Tartusse uus professionaalne teatritrupp – arenes 2014. aastaks teatriks Must Kast, mille liige Kaarel on tänaseni. Ta on olnud Mustas Kastis näitlejana kaastegev kuues lavastuses, nendest on seni suurimat tähelepanu pälvinud noortele suunatud „Jõud” ning must komöödia „Peks mõisatallis”.

Muusikalistes lavastustes on Kaarel kaasa teinud Ugala Teatris (Ehala „Arabella”), Rahvusooper Estonias (Aints „Karlsson katuselt”) ja Vanemuises (Pajusaar „Lotte unenäomaailmas”; Anderssoni & Ulvaeuse „Mamma Mia!”).

Kaarel Targo was born and raised in Tallinn. During high school he was attending classes in the youth theatre studio of Eesti Nuku- ja Noorsooteater. He started his theatre studies at the University of Tartu Viljandi Culture Academy in 2011.

By the year 2014, Kaarel and his co-students created a theatre group named Must Kast (Black Box), which locates in Tartu. He is still an active member of the group and since his graduation in 2015 has participated in six productions of Must Kast.

In addition to Must Kast’s works Kaarel has also participated in musical productions in Ugala Theatre (Ehala’s „Arabella”), Estonian National Opera (Aints’s „Karlsson from the Roof”) and Theatre Vanemuine (Pajusaar’s „Lotte in the Dreamworld” and Andersson’s & Ulvaeus’s „Mamma Mia!”)

Eponine

Hedi Maaroos on sündinud Pärnus. Laulmist õppis ta Toomas Volli ja Kelli Uustani käe all. Hedi on laulnud mitmetes koorides nagu Toomas Volli juhitud Argentum Vox ja ka ansamblites Mirtel ja Viisipidajannad, millega saavutati 2013 Barcelonas toimunud võistlusel *Europe and its Songs* kuldmedal. Solistina on Hedi korduvalt saavutanud esimesi kohti konkursil „Sügisulg”. Lisaks on Hedi olnud hääleseadja ja erinevate lauluvõistluste žüriide liige. Vanemuises on Hedi laulnud Meg Giry rolli Webberi muusikalis „Ooperifantoom”, kaasa teinud muusikalides nagu Pajusaare „Lotte Unenäomaailmas” ja Anderssoni & Ulvaeuse „Mamma Mia!” Aastast 2015 on Hedi Üle-Eestilise Muusikaliatri näitleja ja on teinud kaasa lavastustes „Hammasrataste Vahel” ja „Pärast Õnnelikku Lõppu”. Hetkel õpib ta Tartus Heino Elleri nim Muusikakoolis klassikalist laulu.

Hedi Maaroos was born in Pärnu. She studied in Pärnu Old Town Elementary School and Ülejõe Upper Secondary School. She studied singing under the guidance of teachers Toomas Voll and Kelli Uustani. Hedi has sung in many choirs, such as Argentum Vox (conductor Toomas Voll), and also in ensembles Mirt and Viisipidajannad. The latter won a gold medal at the competition *Europe and its Songs* held in Barcelona in 2013. She has performed as a soloist for years now and has many times been awarded the first prize at the Sõgisulg competition. In addition, she has worked as a vocal teacher and has on many occasions been invited to be a member of song competition juries. She studies classical singing at the Tartu Heino Eller Music School. Roles in musicals at the Vanemuine Theatre: Meg Giry (Webber's „The Phantom of the Opera“), Pajusaar's „Lotte in the Dream-world“ and Andersson's & Ulvaeus's „Mamma Mia!“

Eponine

Kärt Anton on laulja ja muusikalinäitleja. Hetkel omandab ta kõrgharidust Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias rütmimuusika erialal. Õpingute kõrvalt tegeleb Kärt muusika loomise ning erinevates muusikaprojektides osalemisega. Ta on omaloomingulise duo *Kärtseptsioon* üks liikmetest, millega osaleti Tudengijazz 2016 festivalil. Kärt on loonud originaalmuusika Pille Kannimäe lühifilmile „Tulen nii, et tolma tee...“. Alates 2014. aastast on ta Üle-Eestilise Noorte Muusikateatri liige ja teinud kaasa kõikides teatri lavastustes, 2016. aastal omistati talle hooaja parima naisnäitleja preemia.

Kärt Anton is a singer and actor in musicals. At the moment, she is studying toward a degree at the University of Tartu's Viljandi Culture Academy in the speciality of rhythmic music. Alongside her studies, Kärt is engaged in composing and participation in various music projects. She is a member of the duo *Kärtseptsioon*, which plays original music, and which performed at the 2016 Tudengijazz (Student Jazz) festival. Kärt wrote original music for the Pille Kannimäe short film „Tulen nii, et tolma tee...“. Since 2014, she has been a member of the All-Estonian Youth Musical Theatre and has appeared in all of the theatre's productions. In 2016, she received the award for the season's best female actor.

Enjolras, Bamatabois

Rasmus Kull lõpetas 2011. aastal lauluõpingud Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis (õpetaja Viviane Kallaste), 2014 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias klassikalise laulu erialal (õpetaja Taavi Tampuu) ning jätkab samas magistriõpinguid. 2006 lõpetas Rasmus Tartu Ülikooli inglise keele ja kirjanduse eriala ja aastal 2008 Glasgow Ülikooli magistrikraadiga (MLitt) foneetika ja sotsiolingvistika erialal.

Aastast 2008 on Rasmus osalenud solisti ja kooriartistina Vanemuise muusikalavastustes. On olnud Savonlinna Ooperifestivali koori liige ja aastal 2013 esines koos Eesti Filharmoonia Kammerkooriga Aix-en-Provence'i ooperifestivalil. Rasmus on osalenud prof Eva Märtsoni ja prof Alexander Schmalczy Saksa lied'i meistrikursustel ning Vanemuise solistidele korraldatud prof Jenny Anvelti ooperilaulu meistrikursusel.

Rollid Vanemuises: Arundeli Berengar (Eco / Jonase „Roosi nimi” 2017), Nekrut (Märt Matis Lille „Tulleminek” 2017), Mozart (Rimski-Korsakovi „Mozart ja Salieri”), Buff (Mozarti „Teatridirektor” 2016), Albert (Pajusaare, -Lotte Unenäomaailmas” 2015), „Õhtu Kalmaniga” (2015), Remendado (Bizet’ „Carmen” 2015), Sööbik (Sisaski „Sööbik ja Pisik” 2015), Henn (Tubina „Reigi õpetaja” 2014), Monsieur Reyer (Webberi „Ooperifantoom” 2014) Sulane Jaan (Aintsi „Rehepapp” 2013), Tenor (Purcelli „Haldjakuninganna”), Rolf (Rodgersi / Hammersteini „Helisev muusika”), Kusti (Lutsu / Ehala „Nukitsamees”) jt.

Rasmus Kull graduated from Tartu Heino Eller Music School 2011 and at present continues his studies of classical singing in the Estonian Academy of Music and Art.

In 2006 he graduated from the University of Tartu in English language and literature and in 2008 he graduated from the University of Glasgow with a Master's Degree (MLitt) in phonetics and sociolinguistics. From 2010 to 2012 he was a member of the Savonlinna Opera Festival choir and in 2013 he performed with the Estonian Philharmonic Chamber Choir at the Aix-en-Provence Opera Festival. Since 2008 he has participated as a soloist and choir member in several music performances staged at the Vanemuine: Rolf in Rodgers/Hammerstein's „The Sound of Music”, Schmidt in Massenet's „Werther”, Evita's lover in Webber's „Evita”, Maurice in Abraham's „Ball at the Savoy”, Spoletta in Puccini's „Tosca”, Kusti in Ehala's „The Imp”, Jaan in Aints's „The Old Barney”; Karius in Sisask's „Karius and Bactus”, Tenor in Purcell's „The Fairy Queen”, Mozart in Rimski-Korsakoff's „Mozart and Salieri”, Buff in Mozart's „The Impresario” (2016), Soldier in Lill's „Into the Fire” (2017), draama role Arundel's Berengar Eco's „The name of the Rose” (2017) et al.

Enjolras, Bamatabois

Imre Õunapuu on lõpetanud 2013 TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti 9. lennu näitleja erialal ja töötab alates 2013. aastast Rakvere Teatris. Ansambli „Eneseimetlejate Klubi” ja Kvinteti RAMMM ehk Rakvere Akadeemiline Midagi Meeskoori Moodi liige. Praegused rollid Rakvere Teatris: Bill ja arst (McDonaghi „Võllamees”), Poeg ja Toweri Ronk (Ivanovi „See kõik on tema”), Ivanes (Kõivu ja Keeduse „Somnambuul”), Buratino (Tolstoi ja Šapiro „Buratino”). Rollid mujal: 2012 Kompanii Nii „PUNG”, 2013 Kompanii Nii & Tartu Uus Teater „Pure Mind”.

Imre Õunapuu has been working at Rakvere Theatre since 2013. He is a 2009 graduate of

Valga High School and, in 2013, was a member of the 9th graduating class in theatrical arts at University of Tartu's Viljandi Culture Academy, where his speciality was acting. He is a member of the „Eneseimetlejate Klubi” (Self-Admirers' Club) and the quintet RAMMM (the Estonian name behind the acronym translates Rakvere Academic Something like a Men's Choir). His current roles in Rakvere Theatre are: Bill and doctor (McDonagh's „Hangmen”), Son and Tower Raven (Ivanov's „It's all because of her”), Ivanes (Kõiv and Keedus's „Somnambulance”), Buratino (Tolstoy and Shapiro's „Buratino”). Roles elsewhere:

2012 Kompanii Nii „PUNG”, 2013 Kompanii Nii & Tartu Uus Teater „Pure Mind”.

Madame Thénardier

Kaire Vilgats on õppinud pop-džässlaulu Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis Silvi Vraidi juhendamisel. Ta on nii solist kui hinnatud taustaulja erinevates muusikakollektiivides. Kaire on olnud Eesti Nuku- ja Noorsooteatri muusikaline juht.

1999. aastal tegi Vilgats lavadebüüdi J. Hermani muusikalis „La Cage aux Folles” („Linnupuur”) ja alates sellest on Kaire osalenud paljudes muusikaliproduksioonides. Viimaste aastate rollidest on olulisemad: Vanaema (Kikas / Kreem „Libahunt” Eesti Nuku- ja Noorsooteater, 2011); Preili Sock (Lindgren, „Väikevend ja Karlsson katuselt” Eesti Nuku- ja Noorsooteater, 2011); Maria Loorberg (Ehin / Ojalo, „Seljatas sada meest” Endla Teater, 2012), Draakon (Tesori, „Shrek” NUKU, 2013), Jõulumemm (Sillamaa, „Koerhaldjas Mia” Kaari Sillamaa Laste Kaunite Kunstide Kool, 2014), Mrs Wilkinson (E. John, „Billy Elliot” Noor Teater, 2015); Majasokk (Aints, „Karlsson katuselt” RO Estonia, 2015). Aastatel 2000 ja 2002 osales Kaire Vilgats Eurovisiooni lauluvõistluse lõppkontserdil, olles Eesti ja Malta esinduslugude taustaulja, 2014. aastal osales ta Eurovisiooni lauluvõistluse I poolfinaalis Tanja esitatud laulu „Amazing” taustauljana ja 2017 Kiievis Koit Toome ja Laura Põldvere loo „Verona” taustauljana. Aastal 2006 nomineeriti Kaire Vilgats Eesti teatriauhindade kõrvalosa kategoorias rolli eest muusikalis „Romeo ja Julia”.

Kaire Vilgats studied pop-jazz singing under Silvi Vrait at the Georg Ots School of Music in Tallinn. Vilgats has been both soloist and a frequent background vocalist for various musical groups. She has served as musical director at the Estonian Puppet and Youth Theatre.

In 1999 Vilgats made her stage debut in the J. Herman musical „La Cage aux Folles”, since then she has participated in many musical productions. To name the few:

Grandmother (Kikas / Kreem „Werewolf” Estonian Puppet and Youth Theatre, 2011); Miss Sokk (Lindgren, „Little Brother and Karlsson on the Roof” Estonian Puppet and Youth Theatre, 2011); Maria Loorberg (Ehin / Ojalo „She Floored a Hundred Men” Endla, 2012), Dragon (Tesori, „Shrek” NUKU, 2013), Christmas mom (Sillamaa, „Dog Fairy Mia” Kaari Sillamaa Children’s and Youth Music Theatre, 2014), Mrs Wilkinson (E. John, „Billy Elliot” Noor Teater, 2015), Miss Sokk (Aints, „Karlsson on the Roof” Estonia National Opera, 2015).

In 2000 and 2002 Vilgats appeared in the finals of Eurovision as a backing vocal for the Estonian and Maltese entries, and in 2014 she took part as a backing vocal for Tanja’s Amazing in the 1st semifinal of Eurovision and in 2017 Koit Toome’s and Laura Põldvere’s „Verona”. In 2006, Vilgats was nominated in the supporting roles category of the Estonian theatre awards for her role in the musical „Romeo and Juliet”.

Madame Thénardier

Helen Hansberg on lõpetanud H. Elleri nim Tartu Muusikakooli koorijuhtimise erialal ja Viljandi Kultuuriakadeemia näitleja erialal. Töötanud Ugala Teatris, Tartu Lasteteatris ja alates aastast 2000 Vanemuise ooperikooris. Helen osaleb pea kõigis Vanemuise teatri muusika- ja ooperilavastustes. Anderssoni & Ulvaeuse „Mamma Mia!”, Webberi „Ooperifantoom”, Donizetti „Lucia di Lammermoor”, Bizet’ „Carmen”, Verdi „Aida”, Kanderi & Ebbs „Cabaret”, Tšaikovski „Jevgeni Onegin” jt. Varem: Kanderi & Ebbs „Ämbliknaine suudlus”, Anderssoni & Ulvaeuse „Chess”, Rodgersi & Hammersteini „Helisev muusika”, Webberi & Rice’i „Jesus Christ Superstar”, Elton Johni „Aida”, Anita (Bernsteini „West Side Story”), Rumpleteazer (Webberi „Cats”), Ilka (Kalmani „Krahvinna Mariza”), Tangolita (Abraham „Savoy ball”), Doktor Ave (Pajusaar „Detektiiv Lotte”) jpt.

Lisaks neile on Helen osalenud ka erinevate teatrite draamalavastustes. Vanemuises: Mann (H. Raudsepp „Viimne eurooplane”), Pauline (Zola „Daamide õnn”), Susanne (Marriot-Foot „Palun ilma seksita”), Amanda (J. Styne „Gypsy”), Pr Diderot (Schmitt „Vabamõtleja”), Amanda (Nikiforova „Jooksvad kulud”).

Helen Hansberg is a member of the opera choir of the Vanemuine Theatre since 2000. She has had some drama-roles in different theatres and smaller solo-parts in all Vanemuine Theatre musical productions, such as: 2016 Andersson’s and Ulvaeus’s „Mamma Mia!”, 2015 Webber’s „The Phantom of the Opera”, Donizetti’s „Lucia di Lammermoor”, 2014 Bizet’s „Carmen”, Verdi’s „Aida”, 2012 Kander’s and Ebbs’s „Cabaret”, Tchaikovsky’s „Eugene Onegin”. Earlier: Kander’s and Ebbs’s „Kiss of the Spider Woman”, Andersson’s and Ulvaeus’s „Chess”, Rodgers’s and Hammerstein’s „The Sound of Music”, Webber’s and Rice’s „Jesus Christ Superstar”, Elton John’s „Aida”, Anita (Bernstein „West Side Story”), Rumpleteazer (Webber’s „Cats”), Ilka (Kalman’s „Countess Mariza”), Tangolita (Abraham’s „Ball im Savoy”, Doctor Ave (Pajusaar’s „Detective Lotte”) et al.

Monsieur Thénardier

Hannes Kaljujärv lõpetas 1979. aastal TRÜ kehakultuuri-teaduskonna ning samal aastal ka Evald Hermaküla juhitud Vanemuise stuudio. Alates 1979. aastast töötab ta draamanäitlejana Vanemuise teatris. Praeguseks on tema näitlejakontole kogunenud rohkem kui 140 erinevat rolli. Lisaks osatäitmistele muusikalavastustes seob Kaljujärve muusikaga pikki aastaid ka ansambel Kaunimate Aastate Vennaskond. Osalenud lisaks sõnalavastustele paljudes muusikalavastustes: Alfred Doolittle (Loewe' „Minu veetlev leedi”), piimamees Tevje (Bocki „Viuldaja katusel”), Orlovski (Straussi „Nahkhiir”), Bill Sykes (Barti „Oliver!”), Konferansjee (Kanderi / Ebbs „Cabaret”), George Banks (Disney ja Cameron Mackintoshi „Mary Poppins”) Bill Austin (Anderssoni & Ulvaeuse „Mamma Mia!”) jpt. Mänginud filmides, telerevüudes ning teleseriaalis „Õnne 13”. 1990. aastal pälvis Eesti Teatriliidu aasta eripreemia; 2001. aastal sai preemia festivalil „Draama”; 2003. aastal pälvis Helmi Tohvelmanni nimelise preemia; 2004. aastal omistati talle riigi kultuuripreemia 2003. aasta näitlejaloomingu eest ning kolleegid valisid ta Aasta Vanemuislaseks. 2013. aastal omistati Hannes Kaljujärvele Valgetähe IV klassi orden.

Hannes Kaljujärv graduated from the University of Tartu's School of Physical Education in 1979 and, in the same year, the Vanemuine Studio led by Evald Hermaküla. Since 1979, he has been an actor at the Vanemuine. By now his resume listed more than 140 different roles. Besides parts in musical performances, Kaljujärv has also been involved in music as a member of the Kaunimate Aastate Vennaskond band. In addition to plays, he has taken part in many musicals, including as Alfred Doolittle in Loewe's „My Fair Lady”, the milkman Tevje in Bock's „Fiddler on the Roof”, Orlovski in Strauss' „The Bat”, Bill Sykes in Bart's „Oliver!”, the MC in Kander & Ebb's „Cabaret”, George Banks in Disney, Cameron Mackintosh's „Mary Poppins” and Bill Austin Andersson & Ulvaeus's „Mamma Mia!” etc. Played in the films, the TV production and the TV series. In 1990 he won a special prize from the Estonian Theatre Union; and in 2001, he received an award at the Drama Festival; in 2003 he won the Helmi Tohvelmann Prize; in 2004 he was awarded the country's cultural prize for his acting work in 2003 and colleagues picked him as Vanemuine's Person of the Year. In 2013, Hannes Kaljujärv was awarded an Order of the White Star fourth class.

Monsieur Thénardier

Lauri Liiv õppis aastatel 1996-2000 G. Otsa nim Tallinna

Muusikakoolis pop-džäss laulu erialal. Ta on osalenud rohkem kui 30 muusikalis nii Eestis kui välismaal: Lun-Tha (Rodgersi „Kuningas ja mina”), Phaedra (Hermani „Linnupuur”), Herbert, Koukol (Steinmani „Vampiiride tants”), Audrey Uus (Menkeni „Väike õuduste pood”), Enjolras (Schönbergi „Hüljatud”, Tallinna Linnahallis, Neuschwansteini teatris Saksamaal ning Tampere teatris Soomes), Pinocchio (Fortini „Ooh, Pinocchio!”), John (Schönbergi „Miss Saigon”), sama rolli on ta mänginud ka Helsingi Linnateatris ning osalenud külalisetendustel Saksamaal ja Luxemburgis; Radames (Elton Johni & Rice'i „Aida”), Annas (Webberi „Jesus Christ Superstar”), Collins (Larsoni „Rent”), Riff (Bernsteini „West Side Story”), Munkustrap (Webberi „Cats”), Chucky (Menkeni „Tutvumiskoolutus”), Anatoli (Anderssoni & Ulvaeuse „Chess”), Molina (Kanderi „Ämbliknaise suudlus”), Woof (MacDermonti „Hair”, Arena Theater & Festspiel GmbH, Euroopa turneel Saksamaal, Austrias, Šveitsis, Taanis, Itaalias, Rootsis ja Luxemburgis, Robertson Ay (Disney ja Cameron Mackintosh „Mary Poppins”), Monsieur Firmin (Webberi „Ooperifantoom“ Vanemuises), Monsieur Thénardier (Schönbergi „Hüljatud“ Vanemuises). Lauri on bändi Black Velvet solist. Lisaks on ta teinud kaasa mitmetes teleprojektides nii osalejana kui ka saatejuhina. Draamarolle: Uno (TV3 telesarjas „Kartulid ja apelsinid”), Kenny Collins (Ayckbourni „Miljonite lemmik” MTÜ Kell Kümme, 2015), Wabash (Halli „Armunud Shakespeare”. Eesti Draamateater, 2016). Alates 2015. aastast tegutseb Lauri Liiv Swing Band, mille esimeseks ühiseks projektiks on „Lauri Liiv - The Tribute To Michael Bublé”.

Lauri Liiv studied pop & jazz song in the G. Ots Tallinn Music School in 1996-2000. He has performed in many musicals: Lun-Tha (Rodgers's „The King and I”), Phaedra (Herman's „Birdcage”) Herbert, Koukol (Steinman's “Dance of the Vampires”), Audrey New (Menken's „Little Shop of Horrors”), Enjolras (Schönberg's „Les Misérables”, At the Tallinn City Hall, the Neuschwanstein Theatre in Germany and the theatre of Tampere in Finland), Pinocchio (Fortini's „Ohh, Pinocchio!”), John (Schönberg's „Miss Saigon”), he has played the same part in the Helsinki City Theatre and has participated in guest performances in Germany and Luxembourg; Radames (Elton John's & Rice's „Aida”), Annas (Webber's „Jesus Christ Superstar”), Collins (Larson's „Rent”), Riff (Bernstein's „West Side Story”), Munkustrap (Webber's „Cats”), Chucky (Menken's „The Personals”), Anatoli (Andersson's & Ulvaeus's „Chess”), Molina (Kander's „Kiss of the Spider Woman”), Woof (MacDermont's „Hair”) in Arena Theater & Festspiel GmbH, with whom he toured in Germany, Switzerland, Austria, Italy, Sweden, Luxembourg and Denmark, Robertson Ay (Disney and Cameron Mackintosh's „Mary Poppins”), Monsieur Firmin (Webber's „The Phantom of the Opera” in Vanemuine), Monsieur Thénardier (Schönber's „Les Miserables” Vanemuine). Lauri Liiv is a soloist in the band of Black Velvet. Drama roles: Uno (TV-series „Potatoes and Oranges”), Kenny Collins (Ayckbourn's „Man of the Moment” MTÜ Kell Kümme, 2015), Wabash (Hall's „Shakespeare in Love”. Estonian Drama Theatre, 2016). Since 2015 he has the Lauri Liiv Swing Band (first project „Lauri Liiv- The Tribute To Michael Bublé”).

Esimene rida (vasakult): **Norman Salumäe, Mihkel Tikerpalu, Oliver Timmusk, Matis Merilain, Ruudo Vaher**
 Tagumine rida (vasakult): **Egon Laanesoo, German Gholami, Rolf Roosalu**

Esimene rida (vasakult): **Mairo Libba, Katri Kade, Loore All**, Teine rida (vasakult): **Hannes Hanimägi, Sofija Selivanova, Reneli Husu, Tagareas Ele Sonn, Katrin Nuume**

Madame Thénardier – Kaire Vilgats, Monsieur Thénardier – Hannes Kaljujärv

Eponine – Hedi Maaroo, röövlid – Egon Laanesoo ja Rolf Roosalu

Cosette – Maria Listra, Marius – Kaarel Targo

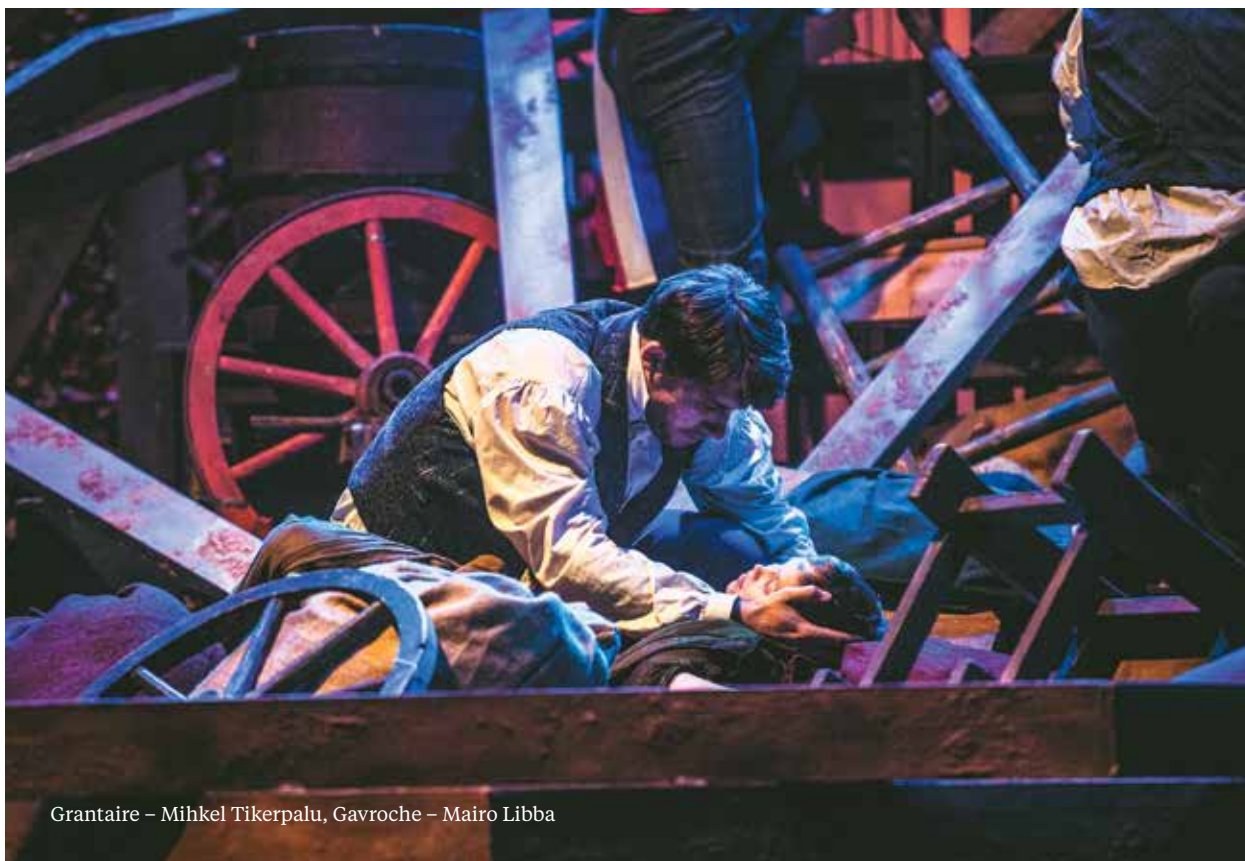
Jean Valjean – Mikk Saar, Cosette – Maria Listra
Javert – Tamar Nugis, Enjolras – Rasmus Kull, Marius – Kaarel Targo

Javert – Marko Matvere

Grantaire – Mihkel Tikerpalu, Gavroche – Mairo Libba

Väike tüdruk – Sofija Selivanova

Jean Valjean – Mikk Saar, Cosette – Maria Listra, Marius – Kaarel Targo, Eponine – Hedi Maarooos

Cosette – Elizabeth Paavel, Marius – Kaarel Targo

Madame Thénardier – Kaire Vilgats, Monsieur Thénardier – Lauri Livi, Marfus – Kaarel Targo

Viimseni lihvitud liikumine...

 kinema

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

Innovation
that excites

INTELLIGENTNE
PARKIMISABI

INTELLIGENTNE
HÄDAPIDURDUSABI

INTELLIGENTSED
AUTOMAATSED
ESITULED

UUS NISSAN QASHQAI MIDAGI ENAMAT!

autospirit

Autospirit Tartu OÜ

Turu 47, Tartu
tel 734 1422

www.autospirit.ee

Pildid on illustreeriva tähendusega. Uue Nissan Qashqai keskmine kütusekulu 3,8–5,8 l/100 km ja CO₂ emissioon 99–134 g/km. You+Nissan kliendipakkumine: kui te ostate uue Nissan Qashqai, saate lisaks kampaaniapakkumisele tasuta kaasa Nissani 5* pikendatud garantii 1 aasta / 100 000 km ulatuses (olenevalt, kumb esimesena tähtub). Kliendipakkumine kehtib praegustele Nissani omanikele (eraisikud), kes on liitunud You+Nissan programmiga. Küsige pakkumiste kohta lisainfot Nissani edasimüüjalt.

YOU + NISSAN

MEIE LUBADUS. SINU ELAMUS.

TASUTA ASENDUSAUTO

TEENINDUSE HINNAGARANTII

NISSAN ASSISTANCE PIKENEV AUTOABI

AUTO KORRASOLEKU KONTROLL

DORPAT

KONVERENTSIKESKUS JA HOTELL

Konverentsi- ja peokeskus

seminaridest pidulike bankettideni

Hotell linna südames

205 mugavat tuba, suurepärane vaade ja rahulik miljöö

Restoran vaatega Emajõe

Toiduelamused buffeest galaõhtusöögini

Spa

Suur valik massaaže, spa- ja iluhoolduseid

Soola 6, Tartu; www.dorpat.ee • Info ja broneerimine: (+372) 733 7180, info@dorpat.ee

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.

Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / SEB pank 10102052050006 / Sampo Pank 334408570002

Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Andrus Ansipit, Mart Avarmaad,
Alar Kroodot, Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

Aasta toetaja

 kinema

Aasta toetaja

 LARSEN
COGNAC

Ametlik autopartner

 autospirit

Ametlik hotellipartner Tartus

 DORPAT
HOTELL

Ametlik hotellipartner Tartus

 LONDON
HOTELL

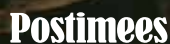
Ametlik hotellipartner Tallinnas

 park inn
Central Tallinn

 Tartu
heade mõtete linn

 GIGA

 KUKU

 Postimees

KULTUURIMINISTEERIUM

 AITAN LAPSI

Teatrijuht / General Manager Toomas Peterson

Muusikajuht / Musical director Paul Mägi

Balletijuht / Ballet director Mare Tommingas

Draamajuht / Drama director Tiit Palu

Lavastusala juht / Technical director Rait Randoja

Lavameistrid / Stage technicians Oliver Pärna, Imre Toomeoks, Keijo Sepp, Mart Visnapuu, Sergei Ivanov, Sergei Kornev, Aigar Kikkas, Reigo Harkman, Siim Naaber, Andre Luik, Ellon Tiivas, Jorgen Oras

Dekoratsiooniala / Stage set department Marika Raudam, Mait Sarap, Ain Austa, Terje Kiho, Sirje Kolpakova, Andres Lindok, Innari Toome, Aleksandr Karzubov, Indrek Ots, Mart Raja, Armin Luik, Leenamari Pirn, Katrin Nigumann, Tarvo Vassil, Arvo Vassil, Eino Reinapu

Kostüümiala / Wardrobe department Ivika Jõesaar, Irina Medvedeva, Ruth Rehme-Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt, Ivi Vels, Ljubov Guzun, Heli Kruuse, Luule Luht, Tia Nuka, Kaire Arujõe, Valentina Kalvik, Inkeri Orasmaa, Daisy Tiikoja, Elli Nöps, Marit Reinmets, Natalja Malinen, Olga Vilgats, Kertu Lepasaar, Juta Reben, Malle Värno, Toomas Vihermäe, Henn Laidvee

Riietusala / Costume Warehouse Anu Kõiv, Eva Kõiv, Kadri Kangur, Maris Plado

Grimm ja soengud / Make up and Hair Stylists Anne-Ly Soo, Rutt Laikask, Janika Kolju, Kairi Laur, Mare Kuul, Anne-Marie Kivioja-Noormaa, Maarja Lõbu, Erle Vannus, Viktoria Rüster, Margit Lepla

Rekvisiidiala / Stage Prop Department Liina Martoja, Mirka Porrassalmi, Kärt Paasik, Annaleena Adamson, Kaie Uustal, Kadri Kaur

Valgusala / Lighting Department Tõnis Järs, Tõnu Eimra, Kaspar Aus, Villu Adamson, Andrus Treier, Madis Fuchs, Tauri Kötsi, Andres Sarv

Heli- ja videomeistrid / Audio-Visual Department Vaiko Vreimann, Kalev Kääpa, Karl Lomp

Pürotehnilised lahendused / Pyrotechnical Solutions Tulekild Ilutulestikud OÜ

Kavalehe teostus / Programme preparing:

Kujundus / Design Aide Eendra

Tekstid / Texts Kai Rohejärv

Fotograaf / Photographer Maris Savik

Tõlked / Translations Luisa Tõlkebüroo / Luisa Translation Bureau

